

FÖIÄ ENCICLOPEDICÄ LITERARÄ, * * * APARE IN FIECARE LUNÄ DE DOUE-ORI

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria 4 coröne
Pentru România și străinătate 6 franci

PROPRIETAR ȘI REDACTOR :

IOAN BACIU
preot.

Prețul inserțiunilor :

Pentru publicațiunile de preste tot anul (de 24 ori)
tot după 50 cuvinte cu litere garmond se compută
1 corönă, ér cu litere mai gröse duplu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ALESANDRU SZILAȘI.

(Continuare.)

Protopopul Alesandru Szilași a fost unul dintre cei mai populari, foarte iubit, stimat și respectat nu numai de ai noștri dar și de străini, cea ce sa dovedit în deajuns și ocasiunea îngropăciunii dînsulu.

Am văduț multe îngropăciuni dar atăta doliu, atăta supărare și părere de rău cât am observat aici nu am mai văduț.

Bărbați, ómeni cu poziție înaltă dintre-ai noștri și dintre streini plâneau ca copii.

Era un doliu general.

Schița biografică și portretul neuitatului și bunului protopop Alesandru Szilași am publicato în Nr. 1. a „Revistei Ilustrate“ din anul 1899 și pentru completatea acesteia mai adaug ceea ce s'a publicat în unele foi, așa „Bistritzer Wochenschrift“ Nr. 22 din 26 Maiu 1901 scrie :

Biserica gr.-cath. din Bistrița a devenit cu totul pre ne-acceptate transpusă întrun profund doliu ; ca și o lovitură de cer (apoplezie) a acelerat sfârșitul vieței binecuvântate de o activitate rară a păstoriului său sufletesc Reverendissimului Domn Preot și Protopop Alesandru Szilași la 19 Maiu a. c.

Nu numai biserica gr.-cath. de aici, acărea consiler și conducători a fost decedatul în decurs aprópe de 4 decenii, gata la orî și ce sacrificiu în tóte cauzele bisericesei și culturale. — Ci și întreg tractul gr.-cath. al Bistriței al cărea conducător și frumtaș a fost decedatul, a suferit prin decedarea lui Alesandru Szilași, o pierdere foarte mare și ireparabilă. Ceea ce a făcut repausatul pentru organizația și întărirea duraveră a bisericei sale, numai cronica o va pute înregistra.

Contimpuranilor sei mai în etate le este încă viu în memorie cum s'a supus Preotul Szilași cam pre la prima jumătate a anilor șesedecei, celei mai grele și ne plăcute sarcini, dea aduna prin o colectă contribuiri benevole pentru edificarea casei parohiale, acésta colectă înscenată de dînsul și circulată pre la toți locuitorii orașului nostru a fost încoronată de bun succes — și în locul casei vechi parohiale, mic și mai de tot ruinată, se vede ridicată o casă mare frumoasă și corespunzătoare timpului present. Mai târziu tot prin neobosita sa stăruință i-a succes a edifica o școlă nouă de-asemena corespunzătoare timpului present pentru biserica sa.

Cel mai mare și mai înbucurătoriu succes a sêrbătorit activitatea și zelul seu preotesce, atunci, când dimpreună cu inteliginția confesiunii sale a putut reuși cu cumpărarea bisericei minoriților și părăsind biserița cea mică de lemn a ține cu tótă inteliginția și cu tot poporul confesiunii sale întrarea în marea și pompoasă nouă biserică din tirgul vechiu de cai.

În butul preponderant al meritelor sale, pentru ridicarea și promovarea culturii poporenilor sei țărani, a fost Alesandru Szilași în relațiunile sale personale cel mai modest și mai afabil om, pre care și-l putea imagina cineva. Dînsul a fost o persoană condusă de o însuflețită marinositate. Pentru aceea memoria lui va rămâne la toți căți aparțin confesiunii sale, totdeuna în cea mai bună amintire.

Trecerea din vieță alui Alesandru Szilași a causat la toți frații sei de oficiu, cea mai intimă condolență.

Marți la celebrarea ceremoniei funebrale s'a și înfațoșat un număr foarte considerabil de preoți gr.-cath. Oficiul funebral s'a început la 1 óră p. m. și s'a finit la 1/2 5 óre.

Tótă inteligința română, cum și representații deregătoriilor civile și militare, cum și a celoralalte confesiuni, a fost foarte numeros reprezentate, așa că conductul funebral a luat un „aspect“ din cele mai imposante. Remășițele mortuare sau pămîntesei s'au depus spre eterna odihnă în cimiteriul evang.-lut. din loc.

Èr în „Unirea“ din Blaș de la 1 Iunie a. c. preotul I. Sonea scrie următoarele:

„Marți în 21 ale curenteii fu petrecut la vecinicie Pr. On. Alesandru Szilasi, paroch și protopop al Bistriței, cu carele se mai rări una dintre figurile cele mai marcante ale generațiunei mai vechi. Născut la 1834 în Săn-Miclăușul-Gherlei, ajunsse în curând paroch și protopop al Bistriței și al tractului cu același nume, se distinsse prin zel întru împlinirea oficiului său, prin iubire de biserică și neam. A lucrat din toate puterile spre înaintarea bisericii și a școlii române, nu numai din orașul Bistrița, ci din întreg tractul său. Venit în parochia în anul 1862, întreg progresul care-l făcu acesta parochie, este legat nedespărțit de numele lui Alesandru Szilasi și dacă nu i-se pôte atribui lui esclusiv succesul dobândit în toate direcțiunile, totuși i-se pôte atribui meritul, că și-a știut alege omenii, pentru conlucrare și între ei a știut susține armonia de vederi și acțiuni, prin ce succesul i-a fost ascurat.

Ce era Bistrița pentru Români la 1862?

Un oraș săsăsc, în care elementul românesc era foarte neînsemnat și foarte puțin băgat în samă, avea bisericuță modestă de lemn, ascunsă întrun loc și mai modest, în suburbiul de cătră apus-medă-nopțe a orașului, avea o școlă, căsuță secundă cu o singură chilie de învățămînt, casă parochială slabă. Și cum s'au schimbât aceste toate, ca printr'o minune! În locul micii bisericeuțe de lemn ascunsă cu șială, acuma măreț se înalță fosta mănăstire a minorilor în loc de frunte în oraș, și pare că vestesce că și Români din Bistrița, prin progresul ce l'au făcut în patru decenii, cât le-a stat în frunte neobositul stegar Alesandru Szilasi, s'a învrednicit de a fi primiți în șirul poporilor culte și civilisate. Astăzi în locul căsuții modeste se înalță o școlă modernă cu 2 învățatori la înălțimea chemării lor și în locul unei case parochiale foarte modeste se ridică o casă parochială demnă a unui servitor al altariului. Și întocmai s'a făcut mare schimbare și în privința stării culturale și sociale. Poporul neînsemnat și puțin băgat în samă de odinioară, astăzi numără din mijlocul său bărbați distinși, o pleiadă de tineri ajunși la frumoșe trepte în diferite branșe sociale. Poporul însuși deșteptat, constituit în diferite societăți și asociațiuni, cari toate asigură un progres constant pentru poporul român din Bistrița. Așa că poporul săsăsc, și magiarii, așezați în decursul deceniilor acestora în acest oraș, privesce astăzi cu stimă, dacă nu cu admirațiune, la poporul românesc.

Poté dară să fie altcum, poté, ca cel ce ca stegar a mers

în fruntea unui popor doritor de progres, se nu fie iubit, să nu fie stimat și respectat?!

Acastă stină, acest respect, i-s'a arătat meritosului bărbat acuma la înmormântarea sa, inteligită și popor, mic și mare a grăbit să dea tributul cuvenit de onore, stimă și recunoscință, celui ce în frunte a mers și a brăzdat ogorul cultural. Dar nu numai Români, fii săi sufletesci, ci și alte naționalități și-au dovedit cu această ocaziune stima cătră protopopul Szilasi participând la înmormântarea lui în număr însemnat. Așa că nu esagerez, când dic, că conductul funebral a fost grandios. Veneratul Capitol Episcopesc din Gherla, aprețiând pe acest bărbat, a ținut să se repesinte la actul funebral prin Magnificul Domn canonic Ioan Georgiu, Prea on. Vasiliu Pordea, profesor de teologie, notar consistorial și secretar episcopesc și prin clarissimul Dr. Octavian Domide, care a rostit și predica funebrală. Au fungat vro-o 24 preoți îmbrăcați în ornate bisericesci, parte tractualiști, parte din alte tracte ca onoratori ai defunctului și s'au vėdut veniți din depărtări considerabile stimatori de ai defunctului, între cari Magnificul Domn Dr. Vasiliu Ho: su, canonic mitropolitan din Blaș și alții.

Frații neumti au fost reprezentați prin bărbați distinși, pe cum protopopul Simeon Monda din Borgo-Bistrița, Vrășmaș din Borgo-Prund, Hangó din Gherla, Bălan din Brașfalău și alții.

Catolicii din Bistrița au fost reprezentați prin Pr. Dn. Domn Decei, parochul protopop... era confesiunea săsăscă lutherană și cea reformată prin decanul Budacker și parochul respectiv.

Ceremonialul de înmormintare s'a început la 1 oră p. m.

Prohodul s'a ținut în biserică. Răspunsurile le-a dat corul reuniunii de cântări din Bistrița, condus de învățatorul primar Chita.

Finindu-se prohodul, distinsul avocat și bun orator Dr. Gavril Tripou, prin un cuvânt bine simțit și prin un limbaj bine ales a arătat rolul conducător al regretului protopop Szilasi și urma binecuvântată ce o lasă după sine.

Ca unul ce am gustat binefaceri prin mâna ta, te-am petrecut cu binecuvântare.

Fie-ți odihna din mormânt dulce, și memoria binecuvântată!

Inchiiu cu cuvintele marelui nostru poet Adreiu Mureșan:

„Teai dus pe calea sorții pe care toți vom merge,
De și nu toți ca tine cu cuget liniștit,
Căci mórtea al tēu nume din inimă nu nil șterge.“ —

(Fine).

Românca din Ardeal.

Ochi frumoși sub frunte albă,
Negră mari și plini de foc, —
O! Româncă, Zină d'albă,
Când te vėd eu stau pre loc:
Și mă-ntreb, cine esti óre, —
Cine ochii ți i-a dat;
Cine gura-ți riditoare,
Cine trupul desmerdat?
Tu zimbesci și rîdi vial:
„Sum Româncă din Ardeal!?”

Și ori cât mă uit la tine,
Ca l'o lună sântă-n sus, —
Se mă uit mai mult 'mă vine,
Tot mai mult din lume-s dus.
Și ori cât 'mă știu petrece
Ochii mei, spre ochii tēi,
Dorul, dorul, — tot nu-mă trece,
Că-că nu-i vėd destul pre ei!
O, chiar nu, tip immortal:
Dragă Zină din Ardeal!

Cine-n lume că pătrunde
Ca și tine, când vorbesci?
In cuvântul tēu s'ascunde
Dragostea ce-o eredesci...
Dragostea-i născută-n tine,
Limba ta este amor; —
Când vorbesci, faci să supine
Sufletul în muritor.
Și-un **amor esti natural:**
Tu Româncă din Ardeal!

Totă lumea sci s'admire
Tipul tēu cel ideal,
Și întrebă, și ie scire
De Româncă din Ardeal,
Căci în lipsă de Sirene
Și de Venus pre pământ,
Ce ai face pământene
Dacă Dumnezeu cel sânt,
Ar' fi scers est ideal,
Pre Româncă din Ardeal?!

A m i c i i !

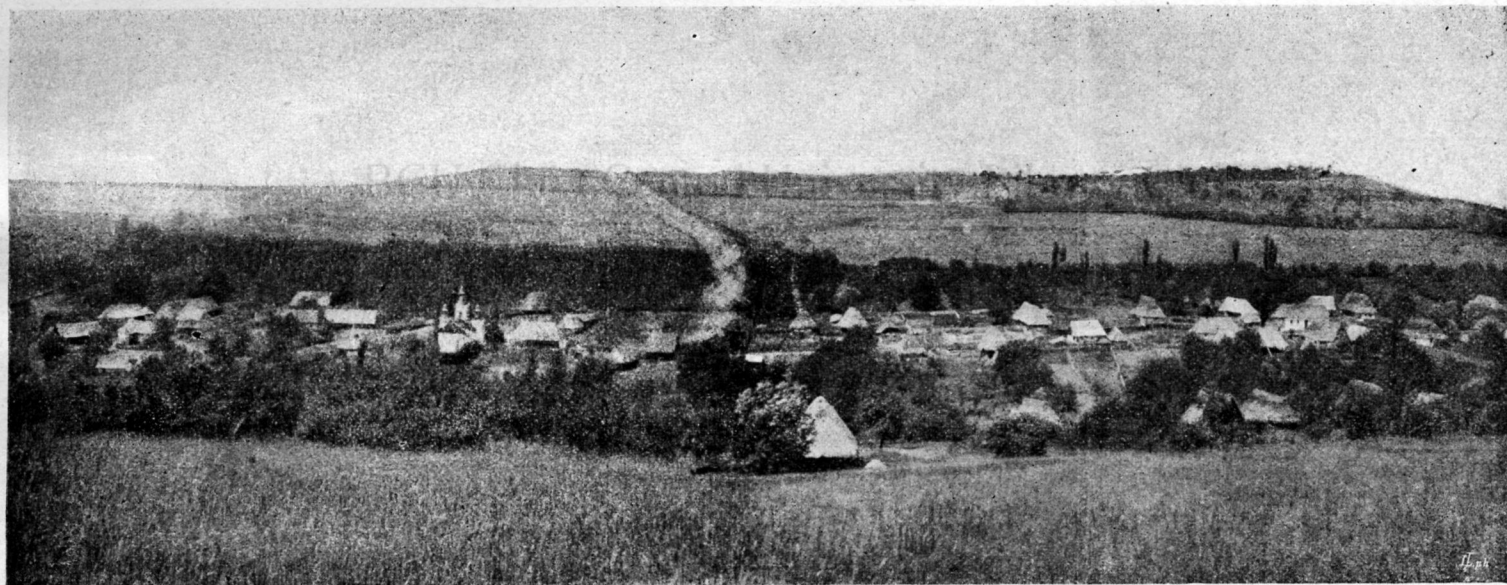
— Urmare —

— De **au** ți-i spre greutate, te rog spune-mi cum s'a escat rana acésta, nu te gena căci nu ne aude nime, di-se medicul.

— Bolnavul il măsură cu privirea din cap până in brău și incepu :

É o rană veche, care nici când nu s'a vindeca. Un secret e legat de ea ; rana o voiu duce cu mine in mormént, secretul însé nu. Inainte cu 15 ani practisam într'un spital. In timpul acela m'am amorisat de o tineră și frumósă fată pre care o am cerut se-mi fie soție. De asta fată însé se îndrăgostisé și un preten al meu care încă a pețit'o. Ea nu scia pre care se ne alégă, căci pre ambiu ne iubea într'o formă. Amicul meu la propunerea mea s'a in voit, că fata se fie al aceluia care la tragere de sorte o va dobândi, ér celalalt la anul se-și piardă viața, adecă să-sé sinucidă. Eu am tras bila cea négră, mórtea, lui i'a rămas viața și fata. După tragerea sorții eu am părăsit orașul, și ei nici un mic „adio“ nu iam di-s, cu tóte că numai tuncé imi era dragă vița când eugetam la ea. M'am dus in Bohemia. Aici într'un an de di-le mi-am făcut un nume bun, și-am devenit medic cercat, ér ca adaus am dobândit cu un los premiul prim : 1000000 franci. Aveam mijloce cari mă legau de viața, cu tóte aceste cu sfârșitul anului, aducându-mi aminte de obliga-

mentul cu care mă îndătorisem adversariului meu, mi-am tras un plumb de revolver in partea stângă, in inimă, ca se sting pentru totdeauna focul ce atât de înflăcărât arde in ea, dar' n'am nimerit ținta, căci plumbul nu mi-a stins lumina vieții, ci a făcut stricăciune numai fitilului, că acela se nu mai pótă arde in pace, și am cădút la pat, bolnav, și-am bolit trei ani in spitalul călugărilor misericordeni din Praga. Vindecându-mé in câteva, după-ce se mé sinucid nu mi-a succes, ca se mor pentru lume, am intrat in ordul acestor călugări. Ađi sunt trei ani și două luni de când m'am rentors in patria mea, căci am vrut, că vermele morții, pe care cu acel plumb ce mi'am slobođit in trup, l'am descepat inainte de timp se-mi distrugă edificiul vieții, aici se-și sfârșescă fiorósa-i muncă, că dacă n'am avut parte de „ea“ in asta lume, se-mi dorm somnul lungi vecnicii odihnit in pământul acelei țeri in care o am cunoscut și in care trăesce ea... ér sufletul meu sdrobotit de sórtea cea ne îndurată, de aici se mérgă in mânilé judecătóriului cerese, de aici, de aici, căci de aici i s'a escat și pricina pentru care probând se mé sinucid, dacă grația și îndurarea lui D-đeu nu era cu mine, prin nimernicia și pécătoșia mea il despoiam și de nedejdea de a ajunge cândva in locul fericirii celei ceresei.

Șoimușul.

O, fericire, fericire multți te dorim și puținé te dobândim ! Bolnavul sfârși ér ochiul i se umplură cu lacrimé.

Călugărul intră cu un lavor cu apă in mâni, pre care il dete medicului.

Medicul cu un burete spală rana bolnavului, îi prescrie nesce prafuri, și-l rugă ca se fiă pacinic, căci numai așa se va putea vindeca, și-apoi își luă pălăria ca se plece. Călugărul îngrijitor il petrecu până la pórtă. Aici medicul îi întinsé mâna, și-i spusé că ori ce ar dori bolnavul se i le împlinésă.

Altecum între 9—10 il voiu mai cerceta, di-se el și se dusé.

Nu cumva i s'a mai agravat morbul de când m'am dus ?

Eu cred că da, D-le medic, căci de atunci a avut ferbințeli mai mari ca până aici ; și rostescé cuvinte fără înțeles, respunsé într'un limbagiu vienez călugărul îngrijitor, care sta la capul bolnavului avënd într'o mână, in cea stângă o frunză useată de palmier cu care alungă muscele cari voiau se incomodeze pre cel bolnav, ér in dreapta rosariul !

Medicul se plecă spre bolnav, îi ascultă baterea inimei și privindu-și orologiul scăpă două lacreme pre el.

— Chiar așa a bătut și inima ei când i s'a apropiat sfârșitul, eugetă el și suspină.

Bolnavul intorcânduși ochiul in tóte părțile esclamá ; Elviră Elviră aseaptă-mé !

— Mărturisitu-s'a bolnavul acesta, întrebă medicul pe călugărul care atât de liniscit își ruga rosariul, ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat in jurul lui.

— Mărturisit respunsé el.

Intr'aceste bolnavul ceru apă rece.

— Pot se-i dau, întrebă călugărul ?

— Poți ! respunsă medicul, acum nu-i mai strică nimic Călugărul eși ca se aducă in tr'un ulcior apă rece !

— Aci esci d-le medic ? întrebă călugărul bolnav viindu-și puțin in ori.

— Aci-s domnule dragă : tot așa de réu te simțesci ?

— Tot ; acum n'am multe ; voiu muri.

— Nu te teme.

— Nu mé tem ; mórtea ar fi o binefacere pentru mine. Numai de ași scé măcar acum inainte de ce-ași părăsi lumea, că óre ce-i cu ea, trăesce și dacă da, óre cum ?

Medicul care scia de cine e vorba cu lacrimi in ochiul îi di-se : Elvira a murit. La međul noptii va fi anul de când și-a închis ochiul ca se nu-i mai deschidă.

— De unde scii? Cine ți-a spus întrebă el în ton de jumătate înăbușit.

— Sciu de acolo, că ea a fost soția mea.

Eu sum medicul Traian Stăjerel.

Cumosci-mă Romule?

Bolnavul îi întinde mâna lui rece ca ghiata și-i dăse: Tu esci Traian?

O, cât de bine îmi pare că te mai revăd! Nu mai esci mândros pre mine?

— Nu! răspuse medicul, cu mult esci mai nobil de cât ca să fii mândros pre tine; ci eu te rog să mă crezi, căci eu am fost pricina suferințelor tale de până aci. Alteum m'a pedepsit îndeajuns și pre mine Dumnezeu, căci când îmi era mai draga lumea, atunci îmi luă muerea, ér ađi mi-am înmormântat unicul fiu ce mi-a rămas de ea, ca să mă mângâiu eu el pentru pierderea ei.

— Eu te iert: o, ierte-ne Dumnezeu, pre amândoi, căci dór amiei am fost...

— Și sórtea, îi tăie vorba, medicul lacrimând, ni-a pus la o grea probă pretenia noastră.

— La grea... la grea, răspuse bolnavul, dar am trecut preste ea și laudă Tatălui, nici unul n'am cădut. Eu era să pic, ci ingerul meu cel păzitor nu m'a lăsat. Dómne mulțamescu-ți!

— Nu-mi lași nici o greutate Romule, pentrucă ți-am fost pricinuitoarul sorții la care ai ajuns.

— Nu; nu-ți las, căci tu țiiai făcut datorința ce o ai avut cătră dragostea și inima ta, și de ni-ar fi schimbat sórtea locurile, póte că tu o pății mai réu ca mine. Ce s'a întâmplat eu noi a fost un joc fatal al sorții.

Să uităm trecutul, și să fim iarăși amiei până la mórte, dăse bolnavul bun la suflet cum era.

Medicul care s'a uitat că bolnavul a cerut apă, bea el mai

întăiu, și numai când acela ceru a dóua cră, la cererea lui îi dete să bea restul ce de el a rămas în pocal.

— O, cât de bine îmi pică! scii ca odinoră când pre tóte ne împărțiam, când atât de mult ne iubeam, dăse el după ce goli păharul.

Călugărul care nu pricepea nimic din cele ce vorbea, bolnavul și medicul se uită la ei fără să le dăcă vre un cuvânt.

— Fie-ți de bine și spre sănătate îi dăse medicul.

— Mulțamesc prietine dragă, mulțamesc. Câte óre sunt? întreba el.

— II și jumătate răspuse medicul.

Acum n'am multe, incepu bolnavul într'un ton to mai debil, îmi pare bine că esci lângă mine, chiamă și prt părintele de colea mai aprópe ca să vé spun ceva: (bolnave incepu nemtesce) în scrinul mesei mele am 100000 franc în aur, din acésta sumă jumătate o las claustrului, ca să aibă îna multe mijlóce pentru îngrijirea bolnavilor celor calici, o parte din ceeaaltă jumătate vi-o las vóné să vé împărțiti pre eai ér cea l'altă o las comunei mele natale ca din ea să edifice o biserică corespondetóre și o școlă. În biserică ce o vor edifica în tot anul în acésta diua să se servescă o sfântă missă pentru repausul s fletului meu și al Elvirei.

Când dăse „Elvirei“ il apucă ér tusa și fiind că nu mai putu scuipi vre un clăbuc de sânge, ca lumina care se stânge, fără să mai dăcă alt cuvânt, când ceasornicul din coridonul claustrului bātu miedul noptii, închisă ochii și muri.

A treia di l'a înmormântat. Cântările evlavióse a le Călugărilor se amestecau cu sunetele jelnice a le clopotelor și cu rugăciunile preotului care îl petrecea la grópă.

Medicul Stăjerel mergea din 'napoia cosciugului și plângea cu așa amar ca și când l'a murit muiera și pruncul...

Chiug 1901.

Antoni Popp.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Universitățile moderne.

— Cuvânt, ținut în Viena la 22 April 1901 în Adunarea festivă a Reuniunii universitare din Salisburgia de: *Pater V. Koll.* —

Pré Reveriti Domni și Dómne!

După ce, de curud — din espunerea, clară și profundă a Cons. de curte, Ottone Wilman, am înțeles, posibilitatea și esecutarea fondării unei Universități catolice, m'î țin de a mea datorință, se aieptez încă, la necesitatea și motivele imperiose, de carí trebuie se ne inspirăm toți catolicii, în specie noi Catolicii Austriei, pentru a stării întemeierea unei Universități catolice, și încă și așa de curud, pre cât de posibil, fiind că se trăctéză de o afacere, când fiecare di aduce o pierdere mare, când fiecare di aduce un desastru.

Istoria lúnei și esistența sau fericirea popórelor nu se conduce sau direge deja prin puteri elementari, *fisice*; ci prin *principiale Spiritului*, prin directivele inimei; și este dat din vechime și din natura omenimei, că Principiele și normele pentru masele cele mari, voluntar, au involuntar, se emane de la aceia, carí posed o influință précumpănitoare și cultivată asupra masselor comune în omenime. Conștiituțiunea noastră și circumstanțele prezentului, au adus cu sine, ca un om care are, să-și împărtășescă, principiile sale, eugetările sale, omenimei, în o specie óre care, trebuie se pásescă, precum adecă se recere, *trepte'ne universitare*.

Și aici avem apoi noi, pre *Jureprudent*, pre *Medic*, pre *Profesor*. Acestea trei cathogorii sunt ca și în născute, carí prin ordinea publică să se manifeste de sine ca *conducătorii inpuși* sau ingerați a celeilalte părți din omenime; și puțină parte din omenime este, care să se subtragă cu totul de la *acésta influință*. Cum va fi așa dară direcțiunea Jureprudentului, a Medicului și a Profesorului, în miile lor referințe cu viața publică, est mod trebuie preste lung sau scurt timp, să se încege viața publică. *De aceea este fasonul Universității, fasonul societății omenesci!*

Acum, când aruncăm o privire asupra Universităților noastre, se arată acestea, ținând totuși onóre esceptiunile ono-

rabile și gloriose, și *se trădan*, după prelegerile lor, pentru a le cunósce în desvoltarea lor faptică ca *Instituții ridicate de Stat* și de *Stat plătite* 1. *In luptă contra demnităței omenesci* 2. *In combaterea orí cărei Virtute și Moral.* 3. *Pentru demolarea orí căruí mur sau gard de suferință* (Miseria esintii de Lermortoff et Cpnie) 4. *Pentru nejarca Divinității.* 5. *Pentru nimicirea bazei al orí căruí Drept și a orí cărei Ecnietăți și* 6. *Pentru babilonisarea principiilor fundamentale ale primelor aderării ratiionale.*

Cred, a nu fi dis nici un cuvint, pentru care se nu mă pot rectifica!... Eu repet -- eu dic, că Universitățile sunt în alor faptic fasson, în consecuența (fimesta?) desvoltare a unei așa dăse „*Instrucțiune libere*“ după impresiunea și rezultatul activității lor 1. *Instituții* -- comandate și plătite de Stat, pentru combaterea (ruina) *demnității omenesci*: încă odată dic, *tólă ónórea, Esceptiunilor gloriose!*...

La Universitățile noastre în mare și în „total“ pentru espliacarea *sciinții naturale a Darwinismului*, ca baze ale acestor declarațiuni și espliacări, s'a plămădit un Darwinism, care nu are nimic comun cu primele espliacări ale doctrinei darwinice, fiind că Darwin, a admis totuși pre D-déu ca *causa prima* a teoriei de propăgățiune și generațiune (de desvoltare protoplasmică): Pre când acesta sectă -- darwinismul espliacă lumea și Entele (tó esse) ca create de sine însuși (prin sine) sei vedem, dară, că acesta tesă sau text, e o sapiența determinată (hotărítă) și veđi Dómne! hotărít se ține de *domeniul Sciinței*, ad. a declăra lumea ca factor de la sine însuși!... Și este érá *nescientifică*, a esplica lumea ca emanățiune de la vre-o ființă estramundană.

O esință acum, care nu are nimic cu D-déu, duce la pura teorie de desvoltare, a derivațiunei omului de la animale. Eu ca om, în consciința prototipului divin al sufletului meu, am dreptul, în numele tuturor miliónelor, carí sunt pătrunși ca și

mine de asă-nănarea omului cu D-đeu — a protesta ex contra! Căci Universitățile, cari după numărul cel mare al doctrinelor lor, reprezintă pre om, ca pre un product natural al legilor fizice de reproducțiune și il scoborâ la treptele animalului, sunt după colorea doctrinelor lor, *Instituțiunii* cari desonorază omenimea, cum mai tare nu se pôte desonora. Când noi, contra estor fel de Universitățî, contra estor fel de Instituțiunii, *luăm defensivă*: — Atunci salvăm onórea *Umanității*. De unde primul *Appel*: „*Pășiiți toți, unul ca unul pentru Universitate catolică*,” este un *Appel* pentru respectul vostru însuși pentru respectul omenimei, pentru respectul genului omenesc! (Aprobări!)

Chiar așa dic II (a doua) aceeași doctrină a Universităților noastre sapă grópa la orî ce Virtute, la orî ce Moral.

D-vóstră, vé veți nîmi — ma veți crede, că am trecut marginile și am exagerat, când aseređiu, că Statul denumesc și comandă profesori, pre cari îi plătesce — și că acesti profesori fac imposibilă Virtutea și Moralul; veți crede că este o exagerare și ne adevăr.

La Universitățile noastre, in cele mai multe prelecțiuni, se mîntesc pur și simplu voința liberă a omului sau cum dic teologii: „*Liberul arbitriu*” (După Buddhism, Schopenhauer, Ler-montoff) și nici că se află vre un *Magistru* — din cialalți cari se admită liberul arbitriu (Esceptio nula) atunci apoi, ar nega Darwinismul in forma, cum el e învățat, ar nega atunci că omul e un animal! Și „per premisas,” dacă se dá Voința liberă, atunci se dá *Spirít* și *Suflet*; atunci se dá *Om*, după chipul lui D-đeu; atunci (ergo) se dá un D-đeu! Fiind înse că după sciința un D-đeu nu se pôte dá, de ore ce omul sa plăsmít din materia — primo drotoplasmă — și el nu e nimic de cât un conglomerat din o compusețiune forțe fină de autoni, prin urmare omul pus in a sa activitate orî inertié nedeclinabilor și ne schimbatorilor legi ale fizice și naturii.

Ca machina de abor, ca pétra, ce se rostogolește de pre munte, ca bestia, carea sfășie pre om, cari tóte operéză după legile nedeclinabile, cari nu feresc pre individul sau elementul, ce le stă in cale, *intocmai și omul*, dacă el nu e *nîmic altu*, de cât o verigă finală, (conclusio) ale unei catene de ființe, din atari *descendințe desrollate fără suflet*. Ei nu admit in om o libertate; fără libertate nici o vniță nici un Moral. Sau, dóră bestia din pădure poșede Moralitate? Atunci puteți se mergeți și se duceți civilizățiunea la Africa, se predicați cailor moralitate, sê-i învățați respect față de ómení, sê-i învățați se nu spîntece pre Europeni. Pentru ce nu? Puteți sê-i învățați virtute, — ei sunt frații noștri!

Noi scim, că confesi școlilor noastre inalte, cari răpese omului demnitatea omenescă, au gură plină de moralitatea animalelor — acei ómení, cari fac orî ce moral imposibil omului. In numele nu numai a fie-cărui moral, ci in posibilitatea unui moral, in numele întregii Umanități, care pre cât dēnsa a sustat și sustă a divinisat și apoteosat Virtutea, (Etnicii trecutului etc) Ne ridicăm vócea: *Noi avem lipsă de alte Universități cari se nu ruineze Virtutea*. (Aprobări și aplause.)

Uniservitățile noastre sunt (III) Instituțiunii ridicate și plătite de Stat, cari intocmirea lor modernă, rump frăul suferinței sau fatalități misere. Este această, Corolariul din chiar cele espuse. Recugetați-vé D-vótră, acum o umanitate, de mine anunțată, care nu mai poșede nici un frén la suferințele sale. Tóte instinctele, ce sunt in tine, sunt legi de ale naturii! Tu nu mai esti responsabil unei pedepse și nu mai ai, a te supune unei responsabilități autoritative. Acesta este numai consecuent.

— o consecință carea omul până acum încă nu i s'a supus. Și dacă nu este nici o Libertate, Vértute și Moral, — atunci nu este nici *riț* s. crimă — *transgressio legis*. Și dacă se află in lume vițoși sau criminali — acestia sunt numai abnormalități naturale (juxta *fas naturæ*): și face de atari ómení nu putem aplica nici o pedepsă; — de sine vine pre tapet îndurarea și compătinirea, carea se pôte privi de pedeapsă, fiind că-î compătiniini. Când unul pre altul se omóră, se laceréză, — un om abnormal! Are perturbățiunii fenologice abnormale. — Ce pôte omul pentru perturbățiunile sale cerebrale, ne strigă Anarchismul, un strigăt, pre care noi l'am ađit, din gura unui deliucient condamnat la mórte. —

Și intru adevăr! Dacă *au* acesti Domni, drept, atunci trebuie deschisă tóte închisorile, — căci un atare lucru este barbariă, este cruđime. Pentru ce să se spânzure un furios Criminal,

pentru ce să se condemne la aju și închisóre? Nu e el destul pedepsit căci e furios sau furibond? Că te-a lovit, te-a bătut, e chiar ne norocul tēu. Sê-i fi ferit din cale! Pre nici un cal, nu-l pedepsece omul, fiind că lovesce, nici nu e închis, spân-zurat. In tocmăi trebuie se aibă acesta valóre și pentru ómení! *Un Om, care omóră, fură, aprinde, numai cere abnormal!* Feres-ce-te se nu vii in ațingere cu el, altă scăpare nu este. (Aprobări sgomotósē).

Universitățile noastre — ca Instituțiunii de stat ridice te și de stat plătite apar (IV) ca Instituțiunii pentru negarea lui D-đeu in cer. Acesta e impresonabil și fioros! Noi ca creștini ad: catolici, și omenimea in majoritatea s'a considerabile — omenimea tuturor timpurilor s'a înflorat de această crimă. Grecii vechi pre un atare Aleist l'ineau demn de mórte; ei erau convinși că un om, care negă divinitatea, este un individ periculos pentru alții, și omenimea, care negă pre D-đeu nu pôte se esiste și prosperese. Noi ca creștini, se înțelege, catolici, credem in D-đeu, care a creat cerul și pămēntul, care ne ține in mână sa, și tremurăm la cugetul-a nu presta acestui D-đeu onórea cuvenită. (Iatria): Ce simțeminte trebuie se elocotescă inimile noastre, când noi, pre atatea și atatea catedre a Universităților noastre, de noi plătite, — vedem atăta ómení, cari di de di 'si întocmesc tesa, și întreaga operațiune, pentru a estirpa din sufletul tinerimei, orî ce idee de D-đeu, și pentru a-i acuera acelei junimii o desprețuire acelor sante și deriderea orî cărei Provedințe. —

Acest păcat unic, unic acest păcat, strigă resplátire la cer contra Austriei (aprobări): Cuvēntul trebuie odată pentru totdeauna rostit: Acesta e un păcat de stat, patrat sub assistința statului. Acesta nu pôte se ne aducă nóne, de cât maledicțiune sau *blăstăm!* De aceea pentru amoral cătră D-đeu din cer voim noi se întemeiam un op, sê-l susținem cu banii noștri, voim se clădim o operă, — o *Univeritate catolică*, in care fiecare profesore, după ce va învăța sapientă pre discipulii sēi, se esclame cu marele filosof Keppler: „*Eu v'id lucrurile mănci tale și le admir și ador!*” (Aprobări și aplause):

Consecuent, apar Universitățile noastre (V): ca Instituțiunii de stat plătite și ridicate pentru immormēntarea Dreptului sau mai bine a Ecuietății. — Dacă nu este nici un D-đeu, — nu este atunci o funcțiune mai inaltă pentru vre-o lege. Nu e mai mult nici o lege inviolabilă, tótă legea se basază numai pre voia omului și pre majoritate, și in asta privință are drept Cicerone, care dice, că se pôte dá un stat de țărî și tálhar — *civitas latronum* — se voteze că minciuna e un lucru nobil: dreptatea daună și rușine; că furtul e lucrul cel mai glorios al omenimei etc. etc. Dacă nu este nici un D-đeu ca norma cea mai superióră a fie-cărei ecuietăți — atunci tótă Dreptatea se basēsă pre convotarea omenimei. Atunci fie care are drept, care poșede majoritatea, și atunci are drept Anarchismul, îndată ce va potea ajuunge la majoritate, căci dóră întreaga lege are de basă majoritatea omenimei. Sê ruinează, drept aceea statul, care permite și lasă, la Universitățile sale, a se nega divinitatea, *fundamēntul*, pre care el stă. De aceea este acesta un *Appel*, a stării pentru drept și dreptate — pentru temeiul patriei, care strigă: „*Sê formăm Univeritate catolică!*” In ultra sunt Univer-sitățile noastre, ca instituțiunii de stat ridicate și plătite, pentru nimicirea principelor orî cărei noțiunii adevărate. (VI).

Sê aruncăm o privire, la punctul de puredere a filosofiei noastre moderne, la Kant, Aristotele dice: „Pentru a cunósce ceva și a demustra, am trebuit se cunosc mai nainte, un Adevăr de sine înțeles. Am lipsă de o lumină pentru a căuta c.a ea ceva in întunerec. Acesta lumină, in imperiul dreptății, sunt primele principii fundamentale — pre ambuli — ai logiceii, cari se *manifestă și reprezintă Spiritului omenesc, prin ele însă-și ca adevărate și scure*. (vera et certa): Pre acestea legi ale cugetării edificând, pot prin analogie conchide la alte adevăruri.

In opusēțiune cu acesta învață Kant: „E ne filosofie a adrite ceva nesciut (nedeterminat, „*terminatismul*):” prin urmare nefilosofic a basa legile cugetării pre *Necunoscutul*. — El se întrebă: Admirabil, eu tot mereu trebuie se calculez, că $2 \times 2 = 4$. Și eu nu sciu pentru ce? — Eu sum eu. — Eu nu sciu, sum eu eu? El caută dovedî că, *eu sum eu?* Și se vedeți, *ne aflând dovedî* a formulat prin acesta o *dublă filosofie*. Nu e *scientifică* că *eu sum eu*, ne fiind dovedî; dar' fiind că eu trăesc, sum profesor, trebuie se mănec, e *practică*. Și est mod a scris el o filosofie de două speciî: „*Filosofia teoretică*” și „*filosofia practică*”

sau „logica pură” și „logica aplicată.” Basat pe logica pură nu știe el nimic că ore el este el, că ore el e Kant? În viața practică însă a știut el și a cunoscut, așa cred eu, că cine e acela, ad: cine e Kant?!... Acesta a fost simplu. Apoi Școlarii săi (școala sa) care dice: „Eu sum eu”, acesta nu e demonstrat; dără (pôte) sum eu numai un vis. Aci se născu *Idealismul de primul grad*. Apoi al doilea grad de Idealism: „Eu visez numai, că eu sum un vis; și al treilea grad: Este ingeneral numai un vis, că eu am visat un vis. Așa stă astăzi cu filosofia. Acesta filosofie este o *caracteristică*, al timpului nostru, e decădută la nebulie. Când cetim cartea lui Hartmann: „*die Philosophie des Unbewussten*” — „*filosofia Incognoscentului*,” trebuie noi înșine să ne rușinăm de Venitor, fiind că suntem astăzi contimpuranți cu o asemenea filosofie. (Aprobărt.) Noi prevenim, ma repunem pre acesti omeni și pașim pentru rațiunea sănătoasă, când recălămăm esistența unei Universității catolice.

Încă puține vorbe. Acestea Universități pre cari eu leam desemnat în liniamentele principale, sunt tot odată în adevărutul înțeles și *Instituțiuni forțate ori de silă* în secul libertății. Eu sum silit în secul libertății, pentru a-mi căștiga cualificațiunea, la *libera Știință*, a asculta Collegiiale mele, la acela sau la acesta profesor. Să pôte întâmpla, că după ce există atâtea *Instituțiuni spirituale* — *preotesci* — acel preot, care are să se cualifice pentru profesură, — să pôte întâmpla, ca el să devină discipulul unor profesori atheiști; de la cari și de și se audă eu urechile sale batjocorirea Divinității. El trebuie să asculte acolo, alt cum nu pôte depune esamenul de stat. Totala noastră inteligență trebuie să precurgă aceli localități de cultură. — Părinții catoliciți ați creștini, cari și cresc prunci lor cu mult sprigină, în cari ei vîd talente, cari odată pentru patriă, pentru biserică, familiă și pentru binele omenime vor aduce ceva folos, — acei părinți trebuie să se lese prunci a percurge tôte acelea, și a sta sub tôte acelea *influențe*, unde și sub cari se predică și învață, că nu e nici un D-țeu; că tu ești un animal; că tu nu ai nici o voință liberă, că nu ești nici un grad al suferinței; și că nu se află nici o basă pentru eterna ecuietate sau dreptate.

Acesta e cea mai mare scădere a Universităților noastre!..

Priviți pre un atare om tiner: El ese din Gimnasiu, încă nu e deplin matur, în cât să știe apreția cum să cade tôte aceste subtilități; majoritatea alunecă în indoiele și ce e mai mult în o atare epocă a juventutei și în o atare mare cetate! Ce mai rămâne? „*Rari nantes in gurgite vasto!*”

Unei atari tinerimii, cari în 4 ani percurge tôte periclele Spiritului și a corpului, unui atare om tiner trebuie să-i se dee ca medic viața singuraticului om, ca judecător Dreptatea și Adevărul, ca profesor sôrtea tinerimeii...

Reverendisimul D. canonic a dis, că i-a venit în cuget se vorbescă pentru Universitatea salisburgiană, căci și-a adus aminte la lipsa bisericească în Viena. Când au sunat acestea vorbe, mi-am adus în minte, că ce ne vor folosi nouă biserică, — când nimenea nu mai intră în ele? Citez a dice, că fondarea sau edificarea unei Universități catolice, este mai urgentă ca edificarea de biserică. Daține nouă iarăși o cuantitate solidă și sănătoasă de mireni catolici, cari sunt inspirați și pătrunși de credință, cari să păsescă în public ca amployați, ca profesori, ca medici în întreaga Monarchia; redaține nouă asemenea personalități renumite, spre care massa poporațiunii să caute admirățiune și încredere și — ei, *acestia, vor conluera, vor influența mai mult ca Missionarii!* Poporul să va întări și să va renasce o Austriă plină de credință. De aceea, va fi fiecare denar, cel veți dedica unei atare opere, fiecare dar, *un olocaust*, ce-l depuneți la picioarele lui Christos cel restignit! Va fi un tribut, să-l dați Virtuții și Moralului, pentru protegierea Virtuții și a Moralului în întreaga omenime; va fi un sacrificiu, adus acum pre voi pe altarul Adevărului și al dreptății; va fi o jertfă, ce o aduceți bisericii noastre și minții omenescii! Nu cred să dic mai multe pentru a vă face să zelați, pentru o atare operă să faceți *propaganda*, a pași și a nu vă odichni, *cât trăiți, până veți vedea o dinioră o Universitate catolică, anunțând și vestind poporilor Dreptatea, și cu acesta Dreptate, Speranța în un mai bun venitor!* Acesta se-o direagă D-țeu! (Aplause prelungite).

După, „K. Kirchenzeitung.”

S. P. Simonu.

Focul iubirei.

*De mult, când eu eram copil,
Și iarna scribuream de frig
Venea măicuța 'ncet, tiptil,
Ea mă-'ncăleca, eu mă încălzeam.*

*Dar ați deși sum sănătos,
Receala, dacă ni a cuprins,
In dar mă bag sub țolul gros,
Mi-e frig, mi-e frig, de mai îngheț.*

*Pe prunc, iubesc-l maica sa,
Și-l încălzește l'al ei sin;
Barbat fiind: iubita sa,
I-a prinde foc nestins în sin.*

*C'asa i-e omului ursit,
De la început, pân' la sfârșit,
Mereu, să fie tot iubit,
De-a dragostei foc încălđit.*

Nițu.

Femeia și sportul.

O revistă vestită francesă. („Revue des Revues”) în unu din numărul anului trecut a fost pus mai multe întrebări adresate damelor distinsă, învățaților, poetilor, etc. etc.

Intre altele au fost pusă și următoarele:

a) Inceată femeia a mai fi „femeie” dacă să dedică acelor deprinderi fizice, cari sunt cuprinse în națiunea: *Sport*: —

b) Sunt aceste deprinderi o recreare sănătoasă pentru femeia modernă, sau sunt a-să considera ca o patimă stricăciôsă pentru viitorul femeii?

La aceste întrebări au încurs o mulțime de respunsuri, dintre cari aflu eu cale a comunica cetitorilor „Rev. Il.” următoarele

Regina Românei *Carmen Sylva* scrie:

„Eu aflu de corespondătoare pentru femce tôte sporturile timpului de față, dacă femeia rămâne plăcută și atrăgătoare ca *Sacuntala*; dacă ajutoră pre cei ne norociți ca sânta *Genovera*; dacă-i place musica ca santei *Cecilia*; dacă nutresce atâtea copii ca *Bianca de Castilia*; dacă torce ca *Regina Berta*, țese ca *Penelope* și brodează ca *princesele României* de odinioră; dacă pictează cărți evlaviosă ca *Anna de Bretagne*, grijesce de cei răniți ca *Florence Nightingale*; scrie poesi ca *Margareta de Maverra* și împărătesa *Elisabeta de Austria*.

Ce să ține de curajul femeii, aflu de superfluu a aminti

pre *Ioanna d'Arc* și fica regelui *Decabal*, carea făcându-și zăvor din brațul propriu a scutit ultimul loc de refugiu al tatălui ei; află de superfluu a mă provoca la *martire* și la *mume*. Curajul femeilor este de mult eclatant argumentat, și nu are trebuință de *Sport* ca să arete lumii curajul său.

Dacă îți inspiră Sportul ceva îngrijire: este numai pentru aceea, căci mă tem că amazona modernă o să omorâ pre bărbatul „chevaleres que!”

* * *

Baronessa *Beata Suttuer* vestita scriitoare germană dice:

„Femeea care se dedică Sportului, fără îndoială, nu mai e femeică carea stă departe de acela. Nu trebuie însă să schimbăm un Typ cu speciele. Tote se desvöltă. Tote se schimbă; Voi, frațiori contemporani grijii ca să se desfășure Idealul dorit de voi. Și să nu credeți, că acel typ de femei preferit de voi fie din convingere fie din obicei, reprezintă „femeia” și că fiecare femeică, carea vrea să introducă în viața sa o caracteristică nouă, trebuie să și-o acomodeze așa ca să rămână totdeauna „femeia visurilor vostre” — Mai bine schimbați-vă visul, domni mei!

Sportul e sănătatea. Prin urmare el e un element al fericirii atât pentru individ cât și pentru rasă.

A călări, a în nota, a bicicla a face gimnastică; tote aceste se formeză o parte esențială în educațiunea ficelor noastre. Una însă aș dori a vedea scos din codrul sportului și anume: vânătoarea; căci dacă iubesc tot aceea, ce întărește mușchii: urăsc aceea, ce împetresce inima. —

* * *

Princesa de *Uzsis* dice:

„Sigur; tote sporturile sunt igienice, intru cât se exercită pentru a ne osteni bine. Eu încă sum de părere că acesta nu e o simplă modă, un chic; ei e o urmare a vieții nouă de ađi.

— Tote se schimbă. — Timpurile damelor — de chaise-langue au trecut; acele nu erau femei ci obiecte de etagere; bibelote. —

Nu vorbesc aici despre cocette, pre cari le disprețuesc. Eu sum feministă, dar după cum cred, în sensul bun al cuvântului, căci pentru mine femeica e femeie, păzitoare vătrei familiare. Cu cât mai mult ridicăți femeica, cu atât mai sus ridicăți familia voastră.

Chiar pentru aceea, nu afla nimic în împrejurarea că o mamă, soție, soră, fetiță eserciază acele sporturi căror se dedică secul, fiul, fratele sau tatăl său.

Și apoi o femeie curăjioasă ar putea ore să aibă: fii fricosi?

* * *

Marcel Prerost vestitul romancier scrie:

„În general sum de părerea că cu timpul femeile împlini tote acele lucruri cu cari se ocupă ađi bărbații. Științi și arte, deprinderi gimnastice trupesci și sufletesci; și tare cred că lumea se va obișnui cu acesta ca cu orî care evoluție necesară.

* * *

Madame Clemence Royer renumita scriitoare, veduva lui Alfred Dandet dice:

„Sportul pentru dame este numai de recomandat. Femeica căsciga în putere, căsciga în sănătate ba chiar și în grație. Trebuie să dispară odată odaliscele moleșite cari își petrec zilele lungite pre canapă văsand romane sau grijind de Vapeurele lor; căci așa și nima pre acele vremuri rosa-nouă. Și pentru femeica are aceeaș valoare iresturnabilul adevăr: „Mens sana in corpore sano” — — dacă voim a susține rosa nu numai cantitativ ei și calitativ.

* * *

Și ore dicala românului: „Voesci și vei fi” nu se poate referi aici cu un înțeles filosofic profum și iresturnabil..? Vedere mó.

I. Nițu Pop.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Intrebare.

*De atâtea ori m'ai dis că-s rău,
Că nu sunt ca alți ómenî,
Că nu pot sta o clipă'n loc,
Nu scii cui se mă-asamenî.*

*Eu nu diceam nimic atunci.
Stringeam cu drag în brață
Iubita-mă — zîna din povestî
Intreaga mea vietă.*

*Aș vrea se sciu ce dici acum
— Răspunde-mă de să pôte —
E bin' se fiu departe bun
Său rău se fiu și-aprópe?*

Porumbel.

O pagină din istoricul Reuniunii noastre de cântări.

Sub impresia momentului, cuprins de o adevărată bucurie, mă uit în jur și vęd adunați de o parte pe toți iubii mei compioneri ai doinei strămoșesci, de alta o frumoasă și aleasă comună de dame și d-șóre, ocolită de toți iubitorii de cultură și înaintare ai comunei noastre *Recița-montană*, pentru-ca se vadă să se încredințeze și se prindă inimă de lucruri bune și frumoșe, noui și ne mai petrecute aici.

Mă uit în jur și simțese mândrie în ininima mea!

Și cum nu m'aș mândri, nu pentru modestul început de ađi, ci pentru deosebita și potențata însuflețire ce o arătași, în număr atât de frumos, față de cea dintăiu serată musicală literară, inaugurată în séra acesta cu binevoitorul concurs al iubitelui nostru membru onorar, părintele *Munteanu*.

Și în adevăr, când vęd încalđite aspirațiunile și nisuințele nobile, căror ne-am dedicat, de dragostea și însuflețirea ce se resfrânge ca o rază de bun auguriu din atâtea fețe vesele, inima mea palpita de bucurie, ér sufletul meu, emoționat, se ridică

în acest moment afară de cercul vieții pămëntesci spre sfera cu totul ideale.

Ideal e scopul intruirii noastre de ađi, și nobile sunt inimile, cari au alergat intru aflarea lui.

Ce sunt seratele și care este folosul real al lor, vi-s'a dat prilegiul se auđiți din gura *Slinției Sale*, a părintelui *Munteanu*, care cu atăta maiestrie ne-a știut delecta, captiva și inflăcára pentru marele nostru ideal național, — ér mie imi rămâne bucuria de a Vē împrespăta în memorie o pagină trăită și petrecută de noi membrii, ecestei reuniuni, carea, deși nu-i nouă, presentă totuși momente de însuflețire pentru vietă noastră viitoare, pentru progresul și desvoltarea doinei noastre naționale.

Mă opresc la cuvântul „doină”, acel isvor nesecat ce adapă și alină atât în bine, cât și în rău sufletul și inima Românului.

S'a dis, pôte din convingere, că ar fi mai bine se facem numai economie, și se ne apucăm esclusiv, nu ca până aci, de maiestrie, industrie și comerciu, ér doina, după marele poet

Coșbuc, „Doina sufletului nostru“, și după oftarea într'un viitor strălucit pentru neamul nostru, a iubitului amic Munteanu, „Mama inimei Românului“, s'o aruncăm în brațele întunecului, ca pe Cenușoara din poveste.

Mă înfiorez, ca de păcatul de morțe, îndrăsnind a privi în doina noastră națională pe mama vitregă, care într'una se învinovățește și mereu se acuză pentru anume greșeli neexistente; mi-se frânge inima, admitând că e păcat să cânti tu, Române, în doina în care te-ai născut și care-ți susține rebegita viață; sufletul meu se înăbușese la cugetul, ca tu, Române, se te lași de doină și apucându-te de economie, când ești la plug, mut se stai la cornele lui și se plângi, că doina din tine plânge, pentru lipsa darului de a pune cu gura amarul și durerea ce-ți pasce sufletul.

Sunt, par'că, în lunca verde și priveșc, cum în lanul bogat de grâu, roșii de Români și Românce muncesc la rînda secerișului și în bucuria, că Dumnezeu li-a dat din plin mana dorită, încep într'un cor, de răsună codrii din apropiere și se întrec doimind cu doina divină a păsărilor din viul verde al copacilor. ---

Stând așa în pioasă admirare, mi-se urcă inima'n gât și nu pot striga de fericit: doină, tu ești geniul și viața neamului românesc!

Liniștit, încetul cu încetul în inima mea, de puterea acestui concert admirabil, priveșc la Voi, cei cari di și noapte cu viața în mână intrați în afundimile pământului și ești cu față și ochi arși, -- Voi cești cu viața suspendată și cu inima palpitând de groza nefericirilor fraților vostri. Voi, se n'aveți o clipă măcar bucuria a simți, că trăiți legați prin sânge de plugarul din mănosa luncă, cu care dând mâna se Vă desfătați și Voi cu cântecul:

Slui în lunca inverdită
Cresce-o iarbă înflorită ---
Ce se 'ngănă c'un isvor;
Vino 'n iarbă, mândruliță,
Eu se-ți cânt doină, doiniță,
Tu se-mi cânti de dulce dor.

(Alexandri.)

Și ca omul mulțămît pe deplin de toate ale sale, ca sufletul imbibat de pacea mângăioasă a liniștei sfinte, chiar și umbra unei temeri mi-a dispărut din inimă și în mijlocul Vostru, iubiți cântăreți, cuprins de însuflețire Vă strig:

Lăsați pieptul se răsună,
Inimile să s'adune,
Cari în inimă sunteți frați,
Stringeți-vă și cântați!

Cântați, doiniți și atunci eu voi la olaltă vom doini cu toții, caei:

În doină este fericirea,
În doină pacea și iubirea
Din leagăn până la rorment.
Și dacă doina noastră dulce,
Din sinul nost în ceriu s'ar duce,
N'am fi români p'acest pământ.

Ea cere se gonim amarul.
În piept se-i punem toți altarul,
Căru-i eucerniei se-i slugim,
Ș'atunci de noi despărțită,
În focul inimii nutrită,
Va face 'n veci se biruim!
Căci nui dușman în lume, tare,
Se spargă muntele cel mare,
În care ne-a urca pe noi
Și cât vom fi Români pe lume
Ș'am adora iubitu-i nume:
Vom fi de-apurarea eroi!

(Aler. Munteanu al lui Vasile.)

În urma atâtor adevăruri sfinte, trebuie odată să înțelegem, că n'are Românul rost de traiu fără de doina lui. Viața, cum dice cântecul bătrânesc, i-ar fi fără de ea o mare de venin.

Noi însă, avem duplă îndatorire se preschimbăm marea acesta de venin într'o mare de miere, prin farmecul duios și dulce al doinei naționale, îmbărbătați de cuvintele:

Să-ți lasi, Române, sapa și carul,
Și'n loc de cósă ia lira 'n mână.

Și avem acesta îndatorire de-o parte ca Români adevărați, de alta ca membrii unei reuniuni, care cântă fără încetare, fără rēgaz și fără teamă:

Fluere la lucru 'n pace
Di și noapte-am tot muncit,
Ferul roș, oțelul rece
Rupți de trudă l'am tocit.
Haid' se dăm și horii zor!
Toți în cor!

În acest „Motto“ se arată în chip destul de la înțeles ce suntem noi în comuna acesta și după munca care am depus, ni-se dice și cu tot dreptul, că avem lipsă de puțină odihnă și distracție sufletească, cuprinse în vorbele: Haid' se dăm și horii zor! Toți în cor!

Și acesti „toți“ nu suntem numai noi, cei-ce constituim reuniunea de cântări, ci sub acesti „toți“ este de-a se înțelege totalitatea Românilor recitenți, iubitori de cântare și doritori de cultură.

Iubitul părinte Munteanu, ne-a înțeles -- așa cred -- pe toți de acord, mai ales că suntem Români, de aceeași sorte și aspirațiuni, de a lucra din răspuțeri pentru doina națională, în serviciul cărea ca o sentinela este pusă această reuniune.

Toți ar trebui se imbrățișăm și se desvoltăm o activitate solidară, pentru-ca se menținem cu toate puterile această reuniune și se facem, ca dela pedestalul la care s'a ridicat, prin deosebitul zel al membrilor activi, să se avante la unul și mai înalt și mai frumos și mai impunător, față cu împrejurările, în cari trăim și față cu desvoltarea și avântul celorlalte reuniuni străine din loc.

Când vom ajunge, și aici e ceasul, ca se ne pătrundem toți în cor de misiunea tuturor, li născuți, crescuți și legănați în doina codrului românesc, atunci ne putem mândri, și mândria noastră va fi întemeiată, căci am lăsat la o parte micile considerații personale și am ridicat după puterile noastre întemeiate și înmulțite nimbul reuniunii și prin ea triumful doinei noastre naționale. ---

După-ce am premers cu acestea, dați-mi voe a Vă întreținea cu pagina promisă din istoricul Reuniunii noastre, în scopul de a contribui la însuflețirea D-Voștră pentru această reuniune.

Și la acest loc imi aduc aminte de frumoasa poezie a regelui poezilor români, Vas. Alexandri, care în „Peneș Curcanul“ dice:

Plecat-am nouă din Vaslui
Și cu sergentul dece
Și nu era, zău, nimăru
În pept inima rece.

Așa plecaseră, prinși de-un dor și un gând bătrâni noștri și antecesorii d-vostră, iubiți coriști, în anul 1881, când au grăbit se răspundă invitării reuniunii surorii din Oravița, cu privilegiul sfintirii flamurei ei.

Mărturiile vii ale însuflețirii bătrânesce sunt și astăzi dintre d-vostră în viață, cari ați trăit tot entuziasmul unor vremi înălțătoare, asemănându-vă cu vorba marelui poet din viața Coșbuc, care a dis în nunta „Zamfirei“:

Sunt grei bătrâni de pornit,
Dar' de-i pornesci sunt grei de-oprit,
Și s'au pornit bărboșii regi
Cu sfetnică învechiți în legi
Și patruzeci de zile 'ntregi
Au tot munit!

Și ați pornit asemenea lui Peneș Curcanul la ôsto, pentru sfintirea și înfiriparea doinei în flamura reuniunii surorii din Oravița, și dac'ați pornit și ați ajuns acolo, asemenea celor din nunta Zamfirei, întimpinați ați fost cu frățescă iubire, 6r

reîntorcând ați adus în suflet, pe lângă bunele amintiri nestrămutata hotărâre, de a lucra în direcția eternizării doinei noastre naționale într-un semn veștit, adevărat în flamura reuniunii noastre de cântări.

Și dacă bătrânii lucră, generației mai tinere, născ. iubitorilor coriști, ni-se impune îndatorirea, de a realiza munca lor și înflăcărați, cum suntem, nutrim speranța întemeiată și se promitem solemn, de a și duce în deplinire această dorință generală.

Er' având acest nobil propus, ruptă din inima doina națională, s'o părăsim noi atunci, când ea este condiția noastră de viață?!

Suptă doina națională din pieptul mamei noastre, se nu simțim oare blăstămii de mamă, decă ne-am înstrăina de ea?!

Născuți și legănați cu:

Nani, nani copilas,
Bragul mamei ingeras;

se fugim de doina noastră, cu care ne-am trezit din fașă?!

Cui, ce am greșit noi, dacă în frățescă iubire și ocrotiți de brațul atotputintelii, mic și mare, tineri și bătrâni, cântăm bucuriile ori amarul acestei trudite vieți?!

Și în fine, dacă românească e limba noastră, ér doina, prin care trăim, e comora sufletului nostru, cine ne poate împedeca se nu doinim, să nu cântăm și se nu ne înalțăm sufletesc, după-ce trupul nostru a muncit din greu pentru traiul zilnic?!

Se strecură dulce fior în inima noastră și indeosebi în a mea ați, când, laudă Domnului, ne vedem trecuți cu reuniunea noastră peste atâtea prestațiuni frumose, cari ne dau garanție, că de aci încolo munca noastră va fi încoronată de succes din ce în ce mai mare și vom ajunge se intrăm sub flamura reuniunii cu simbolul doinei, în luptă spirituală cu alte reuniuni asemenea, și vom face, ca între toate împrejurările, în butul tuturor necazurilor interne și externe, atât confrății, cât și străinii se țină samă și se aibă respect de ocrotitoarea și iubita noastră tovarășă a vieții: de doina națională.

Cu acestea, mulțămindu-Ve, în numele presidiului reu-

niunei noastre, pentru bună voința și viul interes ce-l manifestați față de producțiunile corului nostru, și indeosebi pentru frumosa participare de ați, când am inaugurat în programa n stră și în viața Românilor recitalul prima „Serată musicală-literară” încheiu, și vè leg de inimă devisa Reuniunii noastre:

Fluere la lucru în pace,
Di și nôpte-am tot muncit,
Ferul roș, oțelul rece
Rupți de trudă l-am tocit,
Haid, se dăm și horii zor!
Toti în cor!
... Să tot cântăm
Și să ne bucurăm!

Îmi aduc aminte la acest loc, de încheiere, inimosul Român și savantul hêrbat al nêmului nostru, de bătrânul dascăl Vas. Alex. Urechia, care tocmai în aceste zile, în alocuțiunea sa către linerimea universitară, când își ia adio generațiile de tineri, cari l-au ascultat în cursul alor 44 ani, a dis: „Noi bătrâni v'am creat și v'am dat România; voi sunteți datorți s'o înalțați și s'o măriți!”

Noi, estii de acum, pe urmele marelui Român diceți, că ială V'am dat ideea, V'am prezentat felul cum trebuie să se lucreze pentru validitarea ei și nu ne rămâne decă o dorință, ca această Reuniune, gata a se însufleți pentru tot ce e bun și frumos, se continue în această nouă direcție cu și mai mare însuflețire și spor, în viitorul nemijlocit și depărtat, pentru-ca în acest chip ideea să se facă trup și se vieze nu numai aici, la noi, ci și în alte părți locuite de Români, constituiți în asemenea reuniuni, pentru întărirea noastră în tot atâtea cetăți inexpugnabile ale culturii și literaturii scumpei noastre nații românești.

Înainte! zorile s'arată, sôrele ne dă lumină; -- eșiți din afundimi, frăților montani, la lumina dătătoare de viață!

Înainte și Dumnezeu se protegă pașii noștri!!

I. Velceanu.

Un medic biciclist.

-- Plagiut după originalul E. R. --

Cluj în Ianuar 1899.

Iubite fiule!

Ecă-mă în cartirul meu nou. Am -- ca începător -- eincă chilii; pentru mine, una pentru „economa” mea. -- Se mă credi, e de o mărime de respectat -- i ațeleg: economa. Nu mai e copila; ei, dar e blondină, frumușică, se îmbracă cu gust și mai ales în alb: ferbe bine: pôte prea bine; apoi, ei de, nu se teme de nime, nici măcar de mine; cu un cuvint e: pômă bună. -- Ori se mă esprim modern? -- Bine; e: homme geure!

În sala de aseptare ați totul afară de pacienți.

Refectorul meu e plin de tot felul și soiul de vase: metal, sticlă, porcelan etc. și vis-avis: dama mea: a pardon: economa mea -- în alb -- hieru natural.

Dormitorul? -- Elegant: -- fără păreche. Pôte prea elegant pentru -- mine.

Și -- apoi ce e mai interesant, lôte, dar mă înțelege: tôte pe credit. -- Afară de economa, carea chiar din punct de vedere economic și cere lunarite: plata -- anticipando.

Ei frate; așa se face doctoria la noi în oraș mare.

Puțină combinație, tôte merg. -- În anul prim sum sigur n'o se mă moloteze decă cel mult: măcelarii, brutarii și brânzarii.

Pe viitor; ei bine; „cu timpul tôte se vor face” -- Dar

acum mă seusă; economa mă avisază că e așternut -- -- înțeleg că masa e pusă -- decă de asta dată adio.

Salutări cordiale

Jonel.

Cluj în Februar 1899.

Credi că mă încomodază cineva? -- Ah, nici de cât; sunt cu mult mai cu minte decă se mă conturbe. -- Un banquier și un oficer m'au cercetat odată -- -- la grog și vin.

Stând la ferestă un visitiu cade de pe capră; rămâne jos; -- fuga la vale copile -- -- mă mir că nu am sărit pe ferestă -- -- dar: eu fui primul -- -- îl adusei în chilia mea și-i pusei bandagiul -- rană ușoră -- conta o trimisei se înțelege firmei în a cărei serviciu sta. -- El adevărat visitiul îmi promise a mă recomanda: nevetei sale -- minunat.

Stând la ferestă privind plin de mulțămită la trotuarul care mă adusă „în casă” primul pacient -- vis-a-vis se deschide o ușă și ofiintă drăgalașă se ivesce ducând înaintea ei o bicicletă.

Un frate -- după asemănare jurist, i urma cu bicicleta sa. -- -- Ambii se urecă, salută la eatul prim în a cărui balcon stetea mama lor și sboră p'aci în colo.

Económa mea mă conturbă, voind se scérgă urmele de sânge ce lăsase visitiul rănit.

Intrebând'o că cine e dama cu bicicleta, imi răspunde cu mânie:

„Ce sciu eu“ — și dispăru ca o regină ofensată până dincolo.

Visitiul, soția lui și biciclista — nu-mi mai ies din minte frate. —

Elajul vis-a-vis trebuie se coste mult — — ei, económa mea trebuie se sciricéscă ce și cum — — — scusă că finesc, dar nu am acum sânge rece ca se pot continua până mai târziu.

Ionel.

* * *

Cluj în Martie 1899.

Iubite frățioare!

De cređi ori ba: sum biciclist! — — — Ei bine, și pentru ce nu? când toate se pot întocmi în modul cel mai comod. — Ai bicicleta — o plătești în rate. — E drept că económa mea insistă mult se cumpăr tu „tandem“ — dar nu sciam că de o camdată cine ar ocupa locul din dărăpt. Deci de o camdată biciclez singur și încă de regulă când se întunecă.

Vei fi curios cum am venit la idea asta, nu?

Im, cei mai ușor de priceput ea asta! — Cine nu scie ađi bicicleta la noi? Țsta-i argumentul prim. — Pro secundo: când veđi đi de đi frumoșica vecină eșind cu bicicleta și sburând — Ți vine noleus voleus voia a te lua după ea și fie chiar și riscând câte o trântă bună a i-te presenta — ca colegă. — — —

Económa mea încă nu a sciricéscă; trebuie deci se-mi mulțămesc eu deslușirea ce mi-o dá cartea de adrese, unde stă scris: Aurel Mureșan proprietar de fabrică.

Deci privind eu de pe feréstă când pleca, mă lua o grijă și o frică, că ore nu-o se i-se întimple ceva, și numai când o veđu-i reintorcându-se sănătósă devenii éraš. liniseit. — — — — — Ce e drept eu cât se lungéu đileie eu atât trebuie se pândesc mai îndelung până la reintorcere. Precetind desele nefe-riciri ce avéu loc între biciclisti, imi veni idea: ei bre, banii zac pe drumul țerei, numai se fi la îndemână în momentul de lipsă și: ai pacienți quantum satis.

Dictum — factum: a dóua-đi mă îndreptai cătră un fabricant de biciclete eu eugetul firm a pune fundament unei praxă la tot casul originală dar pôte și fructiveră. — Așa; eu încă fu-i frapat că ce rezultate geniale pôte produc: un crer care scie întrețese eugetele în mod logic. — — — — — Abia ascept momentul, când voiu fi în stare și eu, a păși *cu*, eu siguranță „după praxă“ pe bicicleta.

Ei dacă muntele nu merge la Mohamed, trebuie se mérégă Mohamed la munte — de o camdată eu sum biciclist.

Lupta pentru esistență trebuie se fiă și aripată.

Ionel.

* * *

Iubitul meu!

De-ai ris de mine — te-ai înșelat — — — — — tréba se face!... Eu acum, pot đice am órele mele de consultat „pe bicicleta“ și anume: dimineța dela 8 până la 2. După prânz dela 5 până pe la 8.

Când ici când colo, corso mi-a adus șeispredece casuri, între cari unul eu deosebire fôrte interesant după ce eu de atunci am prospecte a fi medic de casă — — — — — pro eternitate! Ți poți închipui, de va merge tot așa atunci e lucru în totă ordinea. Pe promenadă imi căđu în mână un teatralist: artist frate; era mai se trec preste dînsul, l'am curat vre-o trei sep-

témâni, până il putui aduce la starea de a putea păși de nou pre bină. Durere — nu are familie! El altcum honoréză domnesce, și mă onoréză mereu cu bilete grătuite, la fie-care bucată „premier“ precum și în đilele de rënd, norocul económei mele! Altcum đicënd între noi, económa mea e mare drăcócică; séra fratemite bun nu pot face singur; argumentéză în mod simplu dar după afirmarea ei: bun; de așa fi însurat — đice ea — atunci încă nu așa putea eși singur; decí până una alta trebuie se merg eu ea. Sau: se remân acasă, altcum noi nu trăim ren; e o femeie istétă și are spirit: mă mir mult, ca până acum nu fi instare a fi deja: nevasta, ba chiar muma a mai multor copii... Ar fi o grobianitate nespúsă, după atențiunea deosebită ce arată față de mine se fiu cu dânsa dur; eu atât mai virtos că face tot ce numai pôte în interesul meu, ba voi chiar și a învăta bicicletatul; de nu mă puném eu eu totă insistința. Pentru aceea, đi de đi mă tot îndemná se mă însor „la un medic neinsurat nu prea au voe pacienții se mérégă — — — — — deosebire damele, nici nu poți pofti“ imi đice de nenumérate ori, pôte are drept... pôte nu.

Remân mirele unei fete eu zestre de vre-o 25000 coróne drept ceva cam bătrână, ceva cam trecută, se nu đice: nrită. Đice: ar lua mai bucuros frumoșica mea diu vis-a-vis! și chiar de ar avea numai jumătate din zestrea numitei damicele. Ea altcum de aprópe 14 đile, din veđute mă cunósce. De regulă mă ure pe bicicleta în același moment, salut „salut a-la-sportsmen“ apoi eu în drepta. ea în stânga: la drum băiete!... Așa se vede ca iubescé cărările singuratece, oh, de i-s'ar întâmpla ceva până țin eu órele mele de primire: pe corso... ce euget infiorător!... una e sigur: dacă — posito casu — în o bună dimineța voiu avea curajul, sigur o se i-mé oferez ca inger păzitor. Până atunci la revedere

Ionel.

* * *

Cluj în Maiu 1899.

Excelsior, iubitul meu!

Din o întrecere ostenicósă de 5 óre m'am reintors ca invingător! O óră întregă părea că nu observa că eu sum în urma ei, atunci după treideci minute făcurăm o întorsătură în o vale idilică unde era stațiune romantică. Ea bea un pocal de lapte prospet... Eu mai multe pocale de bere.

După o paușă de mai o óră ne l'urăm la mână bicicletele și la drum copii!...

După ce — din lipsa de loc — ocupaerăm aceeași masă și vorbiserăm în mod afabil: avém dreptul a se merge alătura ei eu bicicleta.

Apoi scie D-đeu cum, cum nu, destul că — — — — — pôte uitându-ne mai mult în ochi decât la cale: o pocnitură, o scărțăitură, un strigăt apoi linisece mormentală și ea era jos eu osul scintit!...

D-đeu a voit pôte, că catastrofa se întâmplă numai abia dece minute departe de o curte a unui econom cunoscut. O aședaiu pe malul unui părău. ea se-și pólă recorí piciorul scintit, eu fugii în ruptul capului, ca se capét dela curte o trăsură... ca pacienta mea nouă și bicicletele împreună eu mine se pótă fi transportată acasă.

Lilly fu se înțelege fôrte mulțămítore, mama sa, taica seu, fură plini de recunoscință, numai fratele seu se uita cam chonchioris mormăind că întâmplarea ar fi prea, prea „neprevédută“ — — — — — ceea ce eu se înțelege ca om cult — — — — — uu auđii.

După ce Lilly era acum legată mai mult timp de pat, după ce este sânta datorință a fie-cărui medic să se nisuiască a cășciga distragere morbosului: mă hotării ai face ofert de căsătorie.

Fu-i acceptat fără multe greutăți!

Socrul meu, altcum strict preste măsură are expressa dorință ca praxa mea de „nenorociri“ se o sistez; el ca rebonificare este aplicat a sprijini cununia ce se va serba în August „în modul cel mai sunător(!)“ Și a-mi aranja și eventuelele mele datorii!... mi-e frică că întocmai ca pre tâlhari, locul

meu de luptă, — terenul de activitate, n'o se mă lase în pace!

Altecum económa mea în 1 Iulie se duce... Indată ce-i comunicaiu logodna întimplată: imi abđise le moment; așa se vede dintru început a avut cevași contra lui Lilly.

Veđi frate câte nu se mai pot întimpla în decurs de abia 5 luni în un oraș ca al nostru.

Lilly, deși necunoscută: vē salută, la salutarile ei se aclude al vostru comilitone:

Ionel,

Nițu.

O melodie.

*De câte-ori sum singurel
Pe-a gândurilor brațe.
Reroc momentul fermecat
De care par'-că sum legat
Cu mîi și mîi de ațe...*

*O melodie din trecut
Vibréza la ureche...
O voce scumpă din demult
Se-'mbie ér, să-i mai ascult
Un cânt fără păreche!*

*Și tot mai clar și tot mai larg
S'apropie vibrarea...
Se — umple sufletul meu ér
De-al fericeiri dulce dar
Ce mi-l'a dat cântarea...*

*Și par-că ér pe brațul meu
Te lași ca mai-'nainte —
Sărut cu drag gurîța ta,
Și nu mai vreau a te lăsa
Te string cu dor ferbinte...!*

*Ah! se te am odată ér
Cum te-am avut iubită...!
Viéța-'ntreagă prad'-ași da
S'o pot, se pot ađi reuvia
Ah! clipa, ce-i perita...!*

*În cer ideile se-dau
Pe luptă desperată...
Vibrările se-îcâlecesc
Stîngîndu-l glasul cel ceresc
Și — dulcele-mî înceată...*

*Sum obosit... și somnul lin
Pleoapele-mî închide...
Un inger alb, cu ochi de stea
Să lasă drept 'nainte mea
Și dulce îmi — suride...*

*Deapururi înainte-mî stînd
Uit tóte ce-s pe lume...
Mereu privesc acel suris,
Rostînd sub farmecul de vis
Scump, dulcele tîu mame...!*

Alesandru Aciu.

Poesii în proză.

Fată'n față în orison se 'nalță doi munți gigantici. Unul e Iungfrau celalalt e Finsteraarhorn. Iungfrau vorbesce astfel vecinului:

— Ce e colo jos? Ce se întiplă sub noi? Póte tu poți privi mai bine jur!

Mîi de anî se perd în vecinicie — pentru ei o clipă. În sfârșit Finsteraarhorn își mugește respusul:

— Nori deși acoper pămîntul. Dar stăi... așteptă... Trec alte mîi de anî — clipă pentru ei.

— S'acum? întrebă din nou Iungfrau.

— Acum vēd mai bine. Colo jos totul s'a schimbat. Mări albastre, păduri întunecósé, grămeđi de petrii puse una peste alta. În jur se mișcă viéța. Fîințele acelea mici se învêrt acolo jos, carî niciodată n'au fost în stare se mînjaseă piscurile nóstre.

— Ómenii?

— Da ómenii!

Și ér trece o mie de anî — pentru ei o clipă.

Dar acum?

— Se pare ca și când s'ar mai fi rărît. S'a curățit tot țînutul.

Trec alte mîi de anî.

— Ce veđi acum?

— În văile depărtate mai vēd unele pete. Acolo se mai mișcă ceva.

— Dar acum? — întrebă din nou Iungfrau după mîi de anî.

— Acum pretotindinea e liniște. Orî în cătrău privesc, totul e curat, totul e alb. Pretotindinea zăpada nóstră, ghița nóstră. Viéța a amortit. Acum tóte's bine pentrucă tóte's liniștite.

— Întradevăr totul e bine. Dar póte am vorbit cam mult bătrênule. Am mai putea și dormi puțin.

— Întradevăr e vremea. Să dormim. Și dorm munții gigantici și dórme cu ei și bolta senină-albastră a ceriului preste pămîntul amortit pentru vecie.

Pe mare.

Cum blândă — aurora se 'nalță din valuri de aur avêndu-și vestmintul, și'n valuri jucându-se vîntul șăgalnic pe valuri împrăștie mîrgăritare; Așa te înalți și tu dragă în gându-mî o mare pustie când singur pe barca-mî zdrobită, stau singur și plîng și mă zbucium.

E negru 'ntunerec... nici stele nici lună.

Nu sciu în cătro se mă duc, și că unde mă-asteptî.

E negru întunerec... și-s fără speranță pe barca-mi zdrobită în noptea profundă.
 Mă chemi și departe... departe te ved strălucind în lumină...
 Dar brațu-mi e slab și nu pot...
 Se-ți dăc un cuvânt de adio nu pot.
 La tine s'ajung am voit șacuma te duci?
 Atât am luptat în zădar...
 Luptatam cu valuri și tu mă-ai vedut și mâna tu nu mi-ai întins... de ghiată-ai rămas.
 Șacum nici s'erut de adio...!

Dute muri-voi... rămăi tu, cu bine!
 În neguri albastre te caut încă dar noptea mi acopere ochii.
 Aș mege departe, spre tine în veci.
 Inse puterea mi lipsese, nu pot.
 În juru-mi e nopte... schintee încă o rază în inima-mi arsă, amintire din trecut.
 Mai departe, mai departe plutivoi în veci...
 Murivoi cântându-ți iubirea-mi...

Trad. de **Porumbel**.

DE ALE POPORULUI.

Doi câni.

— Fabulă

Doi frați dela un tată și dela o mamă, din ceva pricină, se pisnuie de morțe, dar nu îndrăsneau ași face rău unul altuia. Pisma totuși și-o arătau și se vede, nu din alta, de cât din împrejurarea că: și sumuțau doi câni cei aveau. Pe frați îi despărte numai un gard; câni se lătrau și se hărăiau prin gard și di și nopțe și, fiind de-o măsură nici unul nu îndresnea să treacă gardul; decî alt rău nu făceau, decât rumpen muelele din gard și făceau larmă continuă, neliniscind pe toți vecinii; apoi amenințările nu încetau.

— Hei, să te pot prinde odată inaintea casei stăpânului meu, că te-aș face puzdări!

— Te prind eu odată pe tine în grădină sau inaintea uși stăpânului meu, apoi să scit că te călțuese și-ți pun pielea pe bătă!

Adese-ori ajungeau câni și în liber și erau sumuțați unul asupra celuilalt din ferestă sau din ușa ocolului, dar cu precauțime... Fiind-că pe dinaintea caselor curgea un părăuș, curagioși... câni iustigați alergau: unul pe din cōce, celalalt pe din colo de părăuș și, lătrându-să se petreceau reciproc dela o ușa pân' la cealaltă, când în colo când în cōce și tot așa, până obosau și er alergau la gard, unde er se amenințeau:

— În vère-ți numai labele sau botul prin gard, dacă nuți-mai trebuese!

— Ei, se pot prinde odată de-o labă a ta, că te asigur, că inveci nu mai calei pe ea!

— Nu mă apropiu se mă abuez cu tine, ca se turbez cumva!

— N'o să mai turbezi, căci esci turbat deja!

— Turbat esci tu!

— Pe tine intr'adevăr se cunosc semnele turbării: esci plin de spume la gură.

— Pe lângă gura spumegată ție ți-sa inroșit ochii, de par' că's doi gerateci.

Deosehire n'a fost între acesti doi câni. Cearta dintre ei nu sa sfârșit, ei a durat până când sa aprins casa unuia dintre stăpâni și arșind, în flacări au perit și câni.

*

În diaristică veți afla destule casuri analoge: Unii asumuță, alți se tot lătră, se hărăese; er se abuează, er se lătră, dar nu se mușcă, din pricina că: sau na îndresnese, sau îi desperte gardul... pace inse nu e, până când: *aut... aut...*

Gavril Bodnariu.

Poesii populare.

— Culese de Maria din câmpie. —

Rabdă-te inima mea
 Rabdăte nu mă durea,
 Rabdă-te sufletul meu
 Nu-mă durea așa rău...
 Că de mi durea așa mult...
 Cu țile merg în morment.

Auđitam din bătrani
 Că traiul rău și cu năcas
 Scote ruja din obraz,
 Am auđit dar n'am cređut
 Până când chiar am vedut,
 Căci uitându-me în oglindă
 Mi-am vedut fața smolită
 De năcas îngălbinită
 Făr de vreme îmbătrănită...

Și iară am auđit
 Că traiul bun și cu tignelă
 Pune ruja la loc iară:
 Dă-mi Dōmne și mie un bine...
 Să ved ruja și la mine,
 Să-mi ved ruja în obraz,
 Și scăpată de năcas...
 Să-mi ved obraz înflorit
 Și scăpată de urt...

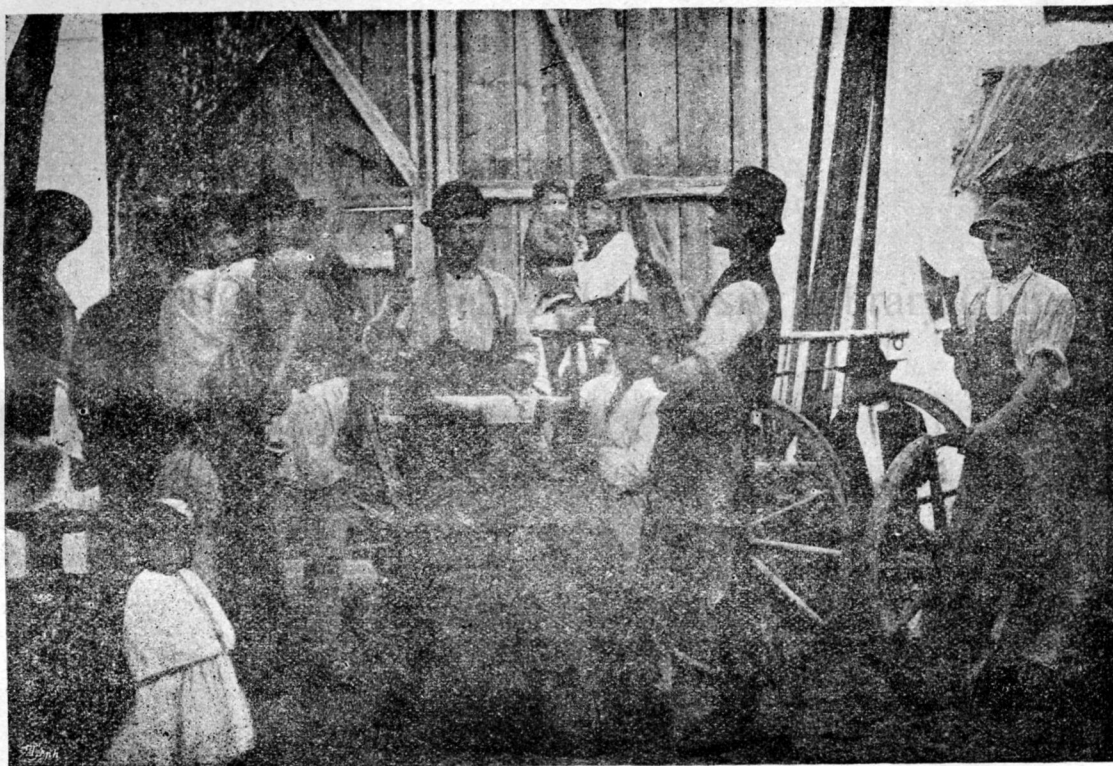
Frunză verde de sasciu
 Ne iubim bade în pustiu...
 Că io bade-s cununată
 Cu uritu greu legată
 Nu pociu fi a ta nici odată:
 Numa așa aș putea fi —

Dacă tu bade ai posti,
Postul mare, postul greu
Să móră urétul meu, —
— Da mândră mândruluca mea
Dece posturi aş ținea
Nu-ma să știu că-ai fi a mea.
Dece posturi și un ajun
Cu tine se mă cunun. —

De-ar da D-șeu o bólă
Cine-i supărat să móră
Să mor Dómne eu intie
Lumea de min' să rămăe,
Să rămăe Lumea-'n foc
Că n'-avuiu nici un noroc... —

Și să rămăe Lumea-'n pară
Că na-vuiu nici o țigeană
Fără numai amărală...
Să rămăe Lumea-n jar
Că-mio fost de mult amar...
Ba rămăe Lumea rămăe
Rămăe de min' pustie
Că nu mia fost de bucurie...
Fără de mult năcas mie. —

Mă miram ce-mă place mie
Mêruț roșu pe țepsie
Badea înalt care sci serie,
Mêruț roșu pădureț
Badea-nalt cu pêrul creț... —

Lucrătorea unui ferar român

Țiganul și Românul.

Un țigan se duce cu un român într-o pădure, ca să-i ajute la tăiatul lemnurilor.

După ce tăiară ce tăiară se puseră la umbra unui copac să se odihnescă și să îmbuce ceva, că li se făcuse fôme muncind, Pe lângă copacul acela trecea un riu. Țiganul se uită lung la riu și apoi oftă.

— Ce oftezi, măi Danciule? îl întrebă românul, ți s'au scufundat corăbiile?

— Ba nu da 'mi-a aduséiu și eu aminte, vere, că tocmăi aci, lângă riuul acesta, a murit bietul tetea de sete. — Dumne-șeu să'l erte, șermanul!...

— Ce fel a murit de sete lângă riu, mă, orî esci nebun?

— Aicea, șeu!

— Dar de ce n'a bėut apă ca se nu móră, că dór era apă destulă?

— Apă era, vere, dar veđi că nu avea după ce să bea;

I u ă n a ș .

Pe valea cu fluturași
Mere badea Iuănaș
Să se facă popă 'n Blaș,
Da zo popă nu se face
Că gura de fată 'i place,
Iar' diecel nici așa
Că-i prea place gurița.
Cum merea
Cum dăinuia *).

Frunzulița în trei fire
Unde meri tu mei copile?"
— „Da mă duc la mănăstire
Ca se mă 'nvăț la popie
Ca se 'nvăț la diecie,
Că veni' o veste 'n țară
Că ni-a veni păgân iară
Turc păgân, turc de ocară,
Pământu se ni-l turcăscă
Pe noi se ne 'npăgănescă.
Io de-aia m'am socotit
Ca se mă duc la popit.
Se 'nvăț slujba creștinăscă
Să 'nvăț limba românăscă,
Să 'nvăț carte și scrisore
Se scap nēmul din prinsore,
Că mi greu și de străin
Ca se mor ca om păgân.“

Dar mândruța lui grăia:
De ai milă de copile

Mai vină și pe la mine
Că ța trece vremea bine
Țoi da buze subțirele
Și din degete inele,
C'as vrea să mă 'n creștinesc
Și cu tin' se mă iubesc.“

Dar voinicu Iuănaș
Deu grăitu-io grăit:
Tu mândruța, mândră dragă
Buzele-ți rupte din fragă
Gurița
Ca smeura.
Și ochii
Ca strugurii;
Da iartă mândruța, iartă,
Că trebe se merg îndată,
Se 'nvăț limba românăscă
Se 'nvăț legea creștinăscă,
Că păgănu-i din nēm rău
Nu trage la nēm tu,
Că-ți ea pita *) dela gură
„Și vitele dela șură,
Și copii din bordei
Și te lasă ca se piei,
Că păgănu-i tot păgân
N'are milă de creștin,
Că-i ia casă și moșie
Și 'l duce la grea robie.

Th. A. Bogdan.

*) Cânta

*) Pănea.

Capra și iedul.

--- Fabulă ---

Intr'un stuf, capra fătase un ied. Fiind iedul încă slăbuț, până va prinde putere s'o pōtă urma, capra a trebuit să rămână lângă el de pază, ca nu cumva să îl răpescă vr'o feară sălbatică. Și fōme și sete a răbdat biata capră, nu numai atunci, ci și după-ce sa impulerit iedul, căci, sburdălnic fiind, alergând și depărtându-se, trebuia să-l caute pre totîndenea, cea-ce o consta și ostenele și o reținea de a-și cerca de al gurei. Iedul a crescut și a fos întecat până când iată, sa făcut mare -- țap. Sprinten și tărișor cum era, în turmă nu rămânea nici o capră, nici un țap ne pufnit, ba chiar și strepuns de cornele lui. Nu arare-orî aplica și caprei -- muma câte un ghiout; dar mama-i mamă și tot mamă rămâne: a tot suferit. Intr'o zi, pe când capra -- mamă, stând la umbră, rumega linișcită, țapul -- fiu, se repeși de departe și cu totă puterea îi isbi una bună și sănătoasă în frunte, încât e ameți. Trezită ea după tresnet, capra dișe:

— Alelei, fiuțul meu, dar cum mă poți lovi așa fără milă?!

— Hai, ridică-te și mă lovesce și tu! -- dișe țapul.

— Cum să dau în tine, eu mama ta?!

— Așa cum am dat și eu în tine, dacă ți's fiu!

— Pân' ai fost ied, pân' ai supt și pân' a nu te înterca încă me lovii, dar nu-mi cadē grolue loviturile tale, căci erau din nepricepere; dar acumă deu...!

— Mai na dar încă una! -- dișe și plini.

— Asta-i mulțămita, că-țiam dat viêtă, te-am lăptat și grijit și te păzese încă și ați?!

— Pe mine mă păzesci?! Eu mă păzese pe mine!

Mai na una dacă așa vorbești! Ce-a fost, a trecut!

Capra a rămas clipind des cu ochii; țapul a mers într'altă parte, pufnind și lovind cu cornele pe câte îi stau în cale. Sa întimplat, că țapul a cădut într'o gropă adâncă, de unde n'a putut eși; tōlă turma 'l-a trecut cu vederea și numai biata capră -- mamă a stat de pază o zi și-o noapte în marginea gropii și a tot sberat pân' a venit păstorul și, la glasul de desperare a caprei, care nu-i putea da alt ajutor, a dat de el, scoțându-l abia viu.

* * *

Mulți sunt și între ômeni, cari, în loc de mulțămită și iubire, ajungând etatea bărbăției și se simțesc harnici a se ținea pe picioarele proprii, își bat și necinstesc mama, care 'i-a născut și păzit de tōte relele. Când unii ca aceia? ajung la năcasuri, cine mai nainte decât mama lor le sare într'ajutor, după cât le dă mâna?! O, mame mame, cari aveți așa fii nemulțămitori!!

Gavril Bodnariu.

CRONICA.

Cât a costat pe Anglia războiul. Diarele din Londra publică un nou conspect despre cheltuielile Angliei până acum cu războiul din Transvaal. Acesta a costat anume pe Anglia suma de 3 miliarde 605.776,790 franci.

Lucru Prost. În dimineața zilei de 17 Iunie n. s'a găsit deschisă ușa bisericii din Pesac, în fațada odorele și toate obiectele sfinte respirate în modul cel mai profan în biserică. În turn s'au aflat clopotele împodobite cu panglică în diferite culori. Singura evanghelie a lipsit din biserică, dar și aceea s'a găsit pe perețele casei vecine. Gendarmeria a pornit cercetare contra crâșnicului, care singur are cheile bisericii. Fiind că nu s'a înstrăinat nimic din biserică, se presupune că numai vrăjitorii proște vor fi îndemnat pe făptuitorii încă neeruați se profaneze în modul acesta sfântul locaș al Domnului.

Un nou sistem de telegraf fără sirme. Ziarul „Matin” din Paris e informat că colonelul rus Piondoki a inventat un sistem de telegraf fără sirme, prin care curentul nu e condus de aer, ci de pământ. Avantajul acestui sistem față de al lui Marconi e de 500 ori mai mare, fiind că un curent care prin aer pătrunde de până la distanță de 50 metri, condus pe pământ ajunge până la distanță de 550 metri.

Cât trăește omul? O revistă engleză a făcut o statistică pe baza unor date, scriind, că omul trăește cam de 5 ori atâtă, cât timp durează dezvoltarea organismului omenesc (afară de creier). Cu cât dezvoltarea organismului durează mai îndelungat, cu atât și viața omului va fi mai lungă. Cea mai extremă viață a omului este la 125 de ani. Revista amintesc, că înainte cu trei ani a murit în localitatea franceză Auberive o femeie cu numele Uranie Durand, care a trăit 11 guverne: pe Ludovic XVI și VII, prima republică, consulatul, imperiul, Ludovic XVIII, Carol X, Ludovic Filip, a doua republică, a doua împărăție și a treia republică.

O femeie, care naște elefant. Foi italiene anunță, că în Vigevano trăește o femeie, care e mamă a trei copii sănătoși și care acum de curând a născut un monstru. Partea de sus a corpului acestui monstru seamănă cu elefantul și la cap are o trompă lungă, în partea din jos e parte de trup omenesc. Nou născutul monstru trăește și se află bine. Un profesor dela universitatea din Pavia a plecat la Vigevano, ca să studieze ciudatul nou-născut.

Retragere din afaceri. Cunoscutul tipograf din București d-l Carol Göbl s'a retras din afaceri, lăsând stabilimentul ginerelui său D-lui Rasidescu. Cu această ocaziune personalul din atelierele sale i-a făcut o manifestație de dragoste și respect, la care s'au asociat mai mulți autori și persoane cunoscute din societatea bucureștenă. D-l Göbl a dăruit societății lucrătorilor săi 10.000 lei.

Petrecerea de vară din Lechința-săsască aranjată în 14 Iulie a. e. a reușit peste așteptare de bine.

Preot înjunghiat. Se telegrafiază autorităților române, că pe teritoriul cotonei Rădeni nu departe de granița Bucovinei, a fost găsit într'un lan de grâu asasinat un preot, după înfățișare în vârstă de 25--30 ani. Se constată, că nenorocitul preot a fost asasinat prin înjunghiere, deoarece prezentă 2 răni adânci în pept și una în coastă dreaptă. După îmbrăcăminte preotul e dintr'un sat din Bucovina. Până în prezent însă nu s'a putut stabili identitatea.

Inteligența română din Ciceu-Cristur și jur cu concursul juminei academice va aranja în 21 Iulie st. n. 1901. în comuna Ciceu-Cristur (Csicsó-Kerestur) sub scut sigur Petrecerea de vară. Prețul de intrare: de persoană 2 corone, în familie 1 cor. 60 fil.

Suprasolvirile se vor primi cu mulțămintă și se vor cuita pe cale diaristică.

Teatru național. Dela comitetul societății pentru înființarea unui teatru național român, primim următoarea înscuțare:

Stimate Domnule.

Banii adunați prin societatea înființată acum 31 de ani cu scopul de a crea un fond, din care cu timpul se fie posibilă înființarea unui teatru național român, a ajuns deja la suma, din care -- după părerea bărbaților competenți -- se pot începe lucrările pregătitoare pentru întruparea idealului urmărit de aceea societate. De un șir de ani opinia publică românească cu insistență cere aceste lucrări pregătitoare.

În chestiunea această §. 21 din Statutele societății pentru crearea unui fond de teatru român sună așa: „Când fondul societății se va urea la o sumă, din care s'ar putea realiza înființarea teatru național român, adunarea generală convocată anume spre acel scop, va decide asupra acestei chestiuni.

În vederea motivelor indicate mai sus, comitetul societății pentru crearea unui fond de teatru național român, în ședința sa din 12 Iunie n. a. e., a decis se pună în aplicare paragraful citat din Statutele societății. Astfel în adunarea generală, ce se va ține în estan la Șimleul-Silvaniei (Szilágy-Somlyó), în zilele de 1-3 August n., se va pune la ordine a zilei convocarea unei adunări generale cu scopul de a decide asupra înființării teatruului român.

Fiind chestiunea această de mare importanță, ne-am ținut datorii a Vă îndrepta și pe această cale atențiunea D-vostre asupra ei, rugându-Vă totodată ca se binevoiți a participa în persoană la adunarea generală dela Șimleu, pentru ca se contribuie cu sfatul și votul D-vostre la rezolvirea nerocă a înființării teatruului român. Dacă însă vă-ar fi imposibil se vă prezentați în persoană la adunarea generală amintită și totuși ați dori, ca părerea D-vostre în această mare chestiune de cultură românească se fie cunoscută aceluia, cari au se decidă afacerea. Vă rugăm se binevoiți a comunica aceste păreri în scris comitetului cel mult până în 15 Iulie n. a. e.

Vă atragem de altfel încă de pe acum atențiunea asupra împrejurării, că în Anuarul IV al societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va distribui membrilor în zilele apropiate, se cuprinde și un studiu amănunțit despre înființarea teatruului la Români din Ungaria și Ardeal.

Din ședința comitetului societății pentru crearea unui fond de teatru român ținută la Brașov în 12 Iunie n.

Cu totă stima:

Iosif Vulcan,
președinte,

Vasile Goldiș,
secretar.

Convocare.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român își va ține adunarea sa generală din estan în orașul Șimleul-Silvaniei în zilele de Joi și Vineri, în 1 August n. (19 Iuliu v.) și 2 August n. (20 Iulie v. 1901.

Programa.

Ziua primă Joi 1 August (19 Iulie).

1. Președintele deschide adunarea generală la 10 ore.
2. Se aleg doi notari pentru ședința adunării.
3. Raportul general al comitetului societății asupra lucrărilor sale dela adunarea sa generală din urmă.
4. Se alege o comisiune din 5 membri pentru cenzurarea raportului general al Comitetului.
5. Raportul cassarului despre starea casei și peste tot despre averea societății.
6. Se alege o comisiune de 5 membri, care se censureze raportul cassarului.
7. Se alege o comisiune din 5 membri, care în înțelezul §. 5 din statutele societății va câștiga membri fondatori, ordinar și ajutător pentru societate.

Propunerea Comitetului de a se convoca în sensul §-lui 21 din Statutele societății pentru anul 1902 o adunare generală anume, care se decidă în chestiunea înființării teatrului național român.

9. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, care se censureze propunerea Comitetului de sub p. 8 și se facă în această chestiune un proiect de rezoluțiune.

10. Se vor celi discursuri corăspundătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce sunt a se înșinua președintelui înainte de adunare.

11. Președintele închide adunarea.

II. Ziua a doua Vineri în 2 August (20 Iulie.)

1. Președintele deschide ședința.
2. Să cetească protocolul ședinței precedente și să verifice.
3. Raportul comisiei pentru câștigarea membrilor noi.
4. Referada comisiei despre raportul cassarului și despre averea societății.

5. Referada comisiei despre raportul general al comitetului și propunerile acestei comisii, făcute în interesul fondului.

6. Raportul comisii exmise pentru de censura propunerea comitetului referitoare la convocarea unei adunări generale în anul 1902, cu scopul de a decide în afacerea înființării teatrului român.

7. Să se decidă locul și ziua adunării generale pentru anul 1902.

8. Abdicarea comitetului și alegerea noului comitet pentru altă perioadă de trei ani.

9. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru autentificarea protocolului din ședința II.

10. Președintele închide adunarea.

Invițăm la această adunare generală a societății pentru crearea unui fond de teatru național român pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 6 (19) Iunie 1901.

Iosif Vulcan, m. p.
președinte.

Vasilie Goldiș, m. p.
secretar.

PROGRAMA

festivităților din prilegiul adunării societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va ținea estan în Șimleul Silvaniei la 1. 2. și 3. August st. n.

1. În 31. Iulie st. n. a. e.

- a) la 21/4 ore d. p. primirea comitetului societății la gara Șimleului. Primirea și încuartirarea oșpeților.
- b) la 8 ore sara serală de cunoștință în „Otelul național.”

2. În 1. August st. n. a. e.

- a) la 8 ore dem. serviciu divin în biserica gr. cat. română din loc. Răspunsurile le esecuta corul teologilor de Gherla.
- b) la 11 ore a. m. prima ședință a adunării.
- c) la 2 ore d. p. banchet.
- d) la 8 ore sara concert și reprezentațiune teatrală. Programa detaliată se va publica prin foi și se va distribu în sara reprezentațiunilor la cassă.

3. În 2. August st. n. a. e.

- a) la 8 ore dem. a doua ședință a adunării.
- b) la 1 oră în di prânz comun a la carte. c. la 3 ore d. p. excursiune la Pădurita Morii: „Vila Ana”. d. sara la 8.1/2 ore petrecere de vară în promenada orașenească.

4. În 3. August st. n. a. e.

- Excursiuni pre trăsuri în jurul Șimleului.
5. sub durata festivităților vizitarea esposiției obiectelor

industrii de casă aranjate de reuniunea femeilor române din comitatul Hunedóra și Sălagin.

Nota P. O oșpeți sunt rugați în privința cuartirului a se adresa până în 22 l. c. la d-l. Ioan P. Lazar comptabil la institutul de credit „Silvania” în Șimleul-Silvaniei.

Biroul comitetului aranjator sub decursul festivităților va fi permanent în localitățile institutului de credit „Silvania”

Trenurile sosesc dela Carei la 10 1/4 ore a. m. dela Cluj la 4 3/4 d. m. dela Orade la 1 1/2 d. m. și sara la 10 1/2.

Șimleul-Silvaniei la 9. Iuliu 1901.

Comitetul de primire.

Găcitură de șach.

— Se poate deslégă după săvitură calului. —

de **Maria Cutean.**

				In					
				cil	crămă	riți			
			la	do-		dra-	un		
		și	feri-	ța	Dear	noi	Cu	mul	
		Cu		Se	cum	qié-		iu-	
neri	ce		fi	dapă	fa-			drag	vie-
lăsat			com	ce	coim				bit
lôr-	ti-		Am	să	mea			fei	să.
	n'a		lu-		du-			Spre	
arâi	Se'n-		foc	ina-	mai			mai	oste-
ne			in-		Cu				care
tat	Spre		poi		bim			niți	pri-
		ci	o-	ne'n		Că'n	să	gân-	
prim	ce-		numai	ne	dul			vim	Ade-

Găcitură săritore

de: *Fruză.*

T	T	L	E	T	U	A	I	N
O	U	P	N	R	N	T	U	E

Literile acestea astfel să se arangeze ca se dea o devisă românească foarte bine cunoscută.